

Wittenberg Vártemplom

„Nem Luther, hanem Jézus a reformáció valódi, igazi témája. A reformáció szívhangja ez: Isten szeret, Isten eljön hozzánk, Isten megbocsát, Ő hazavisz Jézus Krisztus segítségével” (H. Wagner).

*

„A protestáns egyház Lutherről nem a születésnapján emlékezik meg, hanem a reformáció napján. Ezzel azt tudatosítja, hogy nem az ember a fontos, hanem az evangéliumi igazság felfedezése. Luther annyiban fontos, hogy ő volt az Örök Ige hirdetője” (H. Kruska)

*

„A Jézus Krisztus egyházának reformációja vagy megújulása Isten ajándéka Igéjén és Szentlelkén keresztül, akkor és úgy, amikor és ahogyan Ő akarja. Az egyház deformálódása, rombolása akkor következik be, ha az emberi szellem akarja az egyházra kényszeríteni terveit és szándékait” (Rajnai Hitvallás, 1933).

Genf, Szent Péter katedrális

PRESBITER

A MAGYAR REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVETSÉG LAPJA

XXV. évfolyam 5. szám

BUDAPEST

2016. szeptember-október

Használta-e Kálvin a reformáció kifejezést?

Gyors és rövid a válasz: igen! Olyannyira, hogy még a „szent reformáció” kifejezéstől sem riadt vissza. Az igazi kérdés, hogy milyen értelemben? Honnan tudjuk ezt? Kálvin írásaiból, kiváltképpen leveleiből. A fennmaradt 1250 levélből jó két tucatban fordul elő a reformáció megjelölés. Kivált Európa két „széle” felé küldött nemegyszer nagy terjedelmű, szinte a mini-értekezést elérő leveleiben szorgalmazta Anglia és Lengyelország reformációját. Volt olyan év, amikor egy nap 9 levelet küldött lengyel nemesekhez. Akkortájt 1555. december 29-ét írt neve mellé Kálvin János, a levélíró. Életereje teljében, reformációi lendülete csúcspontján volt az időben. Leveleit és azok fordításait azóta francia mellett német és angolszász kiadások

viszik közelebb az érdeklődő sokasághoz. Gazdag levelezéséből kibontakozik ennek a rendkívüli személyiségnek a lelki arculata. Udvarias, tapintatos, máskor rendkívül éles és metsző, olykor már ironikus stílusa igen széles skálán mozgó gondolkodót, minden szavában Isten előtt felelősen gondolkodó, fogalmazó embert őriznek a levelek.

1548. október 22-én 10 oldalas levelet, szinte tanulmányt ír Edward Seymournak, Somerset hercegének, aki leánytestvérén keresztül VIII. Henrik angol király rokona volt. Kálvin nagyszerű diplomáciai érzékkel őt vette célba, hogy a királyt elérje. Csak ebben a levélben ötször használja a reformáció szót.

(Folytatás a 2. oldalon)

A nagyenyedi
kollégium
újjaszületése
(17. oldal)

A jó presbíter:
Fülöp
(22. oldal)

Használta-e Kálvin a reformáció kifejezést?

(Folytatás az 1. oldalról)

Az ördög földalatti módszerekkel akarja a tiszta tanítást elbuktatni. Az anarchistákkal, az evangéliumi fantasztákkal és Rómával szemben a *reformáció módszeréről* ír. Legfontosabb ebben „*az egyház tökéletes reformációja*”, ennek továbbvitele a király támogatásával. A módszer: *a népet helyesen tanítani Isten ismeretére*, ami már az iskolában elkezdődik a katekézissel, hitoktatással és a kátéismerettel. Ez utóbbi röviden és a gyermeki értelem számára is érthetően adja elő az igazi keresztyénséget. A másik módszer: *a prédikáció*. Kálvin szerint a jó prédikációk viszik előbbre a reformációt. Ha Istennek tetsző reformációt akar a király, *meg kell térnie a népnek Isten igaz és helyes Igéjéhez*. Ennek érdekében pedig mindennél fontosabb a *Biblia* kézbe adása, ami mintegy az Ő kezeként vezet tovább egyháza reformációjának az útján. A levélben leleplezi és elveti az „*álarcos keresztyénséget*”, a képmutatást. 1552. decemberében pedig az Angol Egyház reformátorához, az első canterburyi érsekhez, *Thomas Cranmerhez* ír, aki protestáns teológusok első zsinatát szerette volna összehívni a kontinensen. Meghiúsulása miatt panaszkodott Kálvinnak, aki azzal biztatta őt, hogy amíg ez valaha sikerülhet, addig is alkossanak *világos hitvallást a tiszta evangéliumi hitről*.

Kálvin figyelme 1555-től egyre inkább a keleti végek felé, *Lengyelország, Litvánia* irányába fordult. Nagy reménnyel tekintett *Nikolaus Radziwil* litván nagyfejedelem, lengyelföld nagykancellárja felé, aki lefordította a Bibliát lengyelre, protestáns prédikátorokat fogadott udvarába. Arról ír meleg szavakkal a racionalista Kálvin, hogy „*engem Lengyelország joggal egészen különösen foglalkoztat, mióta ott a tiszta tanítás fénye kigyúlt. Ez a jó kezdet a még jobb folytatás reményét lobbantotta fel*”. A lengyel egyház újjászületése érdekében kéri a nagyfejedelmet, álljon a király mellé, aki kedvezően vélekedik ugyan az evangélium tiszta tanításáról, „*és szent reformációt kíván*”, de még nem meri vállalni nyíltan a patrónusságot. 1555. december 29-én további levelet is ír, ez volt Kálvin nevezetes „*lengyel napja*”. Így a lengyel honvédség főparancsnokához, *Johan von Tarnow* grófhhoz,

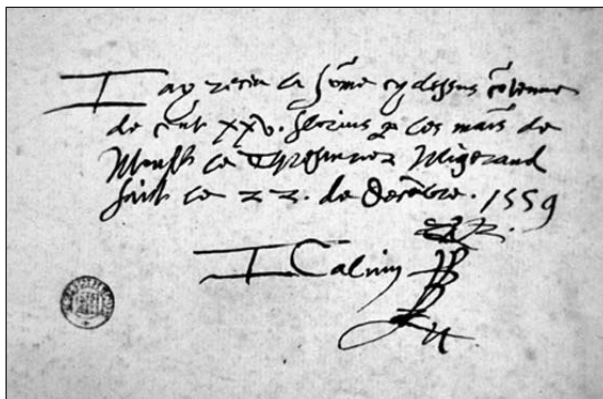
arra emlékeztetve őt, hogy a „*reformáció állammegetartó erő*”. Lengyelország az újraéledő evangélium védelmezője. Krisztus Országának elfogadása a trón és az ország tartós békéjének a forrása. A szörnyű istentelenségek helyére „*a tiszta református kegyességnek* kell lépnie, hogy felvirágozzék a törvényesség és a jog”. 1558. november 19-én pedig *Vladiszláv* katolikus püspökét, *Jakob Usanszkit* arra kéri, hogy álljon teljesen a reformáció ügye mellé.

„*A reformációs tevékenységek szorgalmazására*” bízta 1559. január 29-én kelt levelében Kálvin Anglia főkincstárnokát, pénzügyminiszterét, *William Cecil Burleigh* lordot. Az igazi evangéliumi tanítást, a tiszta istentiszteletet kell érvényesíteni szerte a szigetországban.

V. Jakab fia, *James Stuart* a skóciai reformáció egyik vezéralakja lett. Őt ebben a munkájában támogatta Kálvin. „*Őn a mi Urunk Országának építésében, és az igazi istentisztelet, valamint a hit reformációjában megmutatta, milyen a hite*” – írta neki. Élete utolsó földi évének elején, 1564. január 8-án írt még levelet *Ferrarai Renata* hercegnőhöz egy aranyérmecske kíséretében. A halál felé közeledő Kálvin ajándéka mellé tapintatos intést is küldött a hitújítás elkötelezett nemes hölgyének, hangsúlyozva, hogy „*a valódi egyházreformáció több, mint szükséges*”.

Kálvin reformációértelmezése mindebből napnál világosabb: ez az igazi és helyes evangéliumi tanításban, a tiszta istentiszteletben, a törvényesség és a jog megtartásában áll. A szent reformáció legfontosabb eszköze pedig a Biblia és a Káté, melyek segítségével a népet már iskolás kortól az egyéni és nemzeti megmaradás evangéliumára, erkölcsére lehet nevelni – Londontól Varsóig, Genftől Kolozsvárig...

Dr. Békefy Lajos

Üirradat

*Latin nyelvbe, tilalomba zártan
Hevert az Írás olvasatlanul.*

*...a wittenbergi vártemplom falára
októberi éj sötétje borul.*

*Nyugtalanul alszik lenn a város,
hűlő kéményekben gubbaszt a gond.*

*Hangtalanul kondul a harang,
ütése most egy emberszívben kong:*

*elszánt léptek riasztják a csendet,
szögek koppannak kalapács alatt,*

*árkuspapír fehérlik az ajtón,
s mire fölkel a Nap,*

a könyv-veretről lepattan a csat!

Lukátsi Vilma

Bibliám

Ha fáradt vagyok – üdítő nyughelyem.

Ha sötét vesz körül – szava égő mécsem.

Ha éhes vagyok – éltető kenyérem.

Ha ellen szorongat – fegyvertársam nekem.

Ha beteg vagyok – mennyei patikám.

Ha egyedül állok – barát vár benne rám!

Füle Lajos

Az Ige körül

Az a fő, hogy egyetértés legyen köztünk?

DR. VICZIÁN MIKLÓS

A bibliaórán a gonosz szőlőművesek példázatáról volt szó (Lk 20,9-19). Utána az imaközösségben többen is imádkoztak a gyülekezet és a re-

formátus egyház egységéért. Ahogy mentünk el a bibliaóráról, az egyik presbiter társunk így szólt: – Az imádságok kapcsán jutott eszembe, hogy a főpapok és az írástudók a példázat hallatán milyen szörnyen egységben voltak. („A főpapok és az írástudók már abban az órában rá akarták vetni a kezüket...”)

Azóta is foglalkoztat a kérdés, hogy mit tudhatunk meg a Szentírásból az egységről? Hogyan tudunk ebben is igazodni a Szentháromság Isten jó és tökéletes tervéhez?

Nos, kétségtelen, hogy az Úr Jézus a főpapi imájában az egységért könyörög az Atyához: „Szent Atyám, tartsd meg őket a te neved által, amelyet nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi!” Később még egyszer visszatér erre a számára oly fontos kérdésre, és még bővebben körülírja az Isten gondolata szerinti egységet: „De nem értük könyörgök csupán, hanem azokért is, akik az ő szavakra hisznek énbennem; hogy mindnyáján egyek legyenek úgy, ahogyan te, Atyám, énbennem, és én tebenned, hogy ők is bennünk legyenek, hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél el engem. Én azt a dicsőséget, amelyet nekem adtál, nekik adtam, hogy egyek legyenek, ahogy mi egyek vagyunk: én őbennük és te énbennem, hogy tökéletesen egygyé legyenek, hogy felismerje a világ, hogy te küldtél el engem, és úgy szeretted őket, ahogyan engem szerettél.” (Ján 17,11b).

Az egység tehát először is azon alapszik, hogy mindannyian hisznek Jézus Krisztusban. Ez a hit nem pusztán intellektuális ismeret, hanem szívbeli bizodalom is, hogy Isten bűnbocsánatot, örök igazságot és üdvösséget ajándékozz az ő ingyen kegyelméből, egyedül a Krisztus érdeméért – mint ahogy azt ihletetten összefoglalja a Heidel-

bergi Káté 21. felelete. Erre a meggyőződésre egyedül a *Szentlélek*, mégpedig az *evangélium által* juttat el. Ahol más alapja van az egységnek, vagy más követelményeket is szabnak az egység feltételéül, ott nem a krisztusi egység valósul meg.

Az egység mértéke olyan távlatokat nyit meg a hívők előtt, hogy *egyek legyenek, mint mi!* Az isteni három személy tökéletesen egygyé olvad össze minden gondolatában, céljában, cselekvésében *elválaszthatatlanul és elegyítetlenül* – olvassuk a II. Helvét Hitvallás 3. fejezetében. Jézus Krisztus azért imádkozik, hogy a hívők is ilyen tökéletes egységben legyenek gondolataikban, céljaikban, cselekvésükben.

Ennek az egységnek van egy személyes vonatkozása, amit a főpapi imában úgy említ Jézus, hogy a benne hívőknek örök élete van, hogy ők megszentelődnek az igazsággal, hogy örömük teljes, hogy ott vannak, ahol Jézus Krisztus van, és látják az Ő dicsőségét. De van egy közösségi vonatkozása is: „*hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél el engem*” (Ján 17,20-23). A hívők egysége tehát egymás közt az összetartozás, a Krisztushoz tartozás, és a biztonság szilárd kapcsolata – kifelé viszont a biztonságtétel szolgálata: *hogy felismerje a világ, hogy te küldtél el engem, és úgy szeretted őket, ahogyan engem szerettél.*

Ilyen egység villan fel – ha csak rövid időre is – a Sinai hegynél esküt tevő választott nép fiai között, amikor Mózes felolvasta az Istentől kapott törvényt, és „*az egész nép egy akarattal felelte: Megtesszük mindazt, amit az ÚR mondott*”. (2Móz 19,8) Az egység szép példáját látjuk Dávid és Jonatán barátságában. Újszövetségi példaként említhetjük, hogy Jézus mennybemenetele után „*egy szívvel és egy lélekkel kitartóan vettek részt az imádkozásban*” az apostolok és a velük lévő asszonyok (ApCsel 1,14), és egy akarattal voltak együtt az apostolok a Salamon-csarnokában is (ApCsel 5,12). Ez az egység majd a mennyben lesz teljes, ahol a huszonnégy vén, a négy élőlény, és Istenünk szolgálói mindnyájan, akik félik őt, kicsinyek és nagyok együtt dicsőítik az Urat (Jel 19,4-5).

***

De látunk példát – sajnos – más egységre is a Bibliában. Ilyen volt a bevezetőben említett főpapok és az írástudók egysége. József testvérei is egységesek voltak abban, hogy testvérüket megölik (1Móz 32,18). A sodomai férfiak, vagy a Gibeá város elvetemült férfijai egységesen követelték a Lóthoz betérő angyalok, illetve a lévita másodfeleségének a kiszolgáltatását (1Móz 19; Bir. 19). Jósáfát és Aháb is egységet kötöttek, hogy együtt mennek Rámót-Gileád ellen (1Kir 22.). Továbbá ilyen volt annak a negyven-egynéhány zsidónak az egysége is, akik megfogadták, hogy addig nem vesznek táplálékot magukhoz, amíg Pál apostolt meg nem gyilkolják (ApCsel 23,12-13). István vértanúra is egy akarattal rohantak rá, hogy megkövezzék (ApCsel 7,57).

A bibliai kort követően is számos példát láthatunk a hamis egységtörekvésekre. Ilyen, kívülről jövő egységes fellépés volt számos keresztyénüldözés a római kortól egészen napjainkig. Kevésbé látványos egységtörekvések is végigkísérik az egyháztörténetet, amelyekben az egyház egyezséget kötött a világi hatalommal, és feladta krisztusi küldetését. Hol a hatalom megtartásának érdekében fogadott be a Szentírástól idegen tanokat és gyakorlatokat, máskor pedig a missziót összekeverte a hódítással. Ennél is megtévesztőbb az az egységtörekvés, ami az egyes felekezetek, illetve a keresztyénség és a világvallások közötti egységre törekszik, szem elől tévesztve, hogy az Isten szerinti egység alapja csak a Szentírásban kijelentett, Jézus Krisztusba, mint Megváltóba vetett hit lehet. Ezt fogalmazták meg reformátor elődeink legtömörebben az öt *solában*:

Sola Scriptura (egyedül a Szentírás);
sola fide (egyedül hit által);
sola gratia (egyedül kegyelemből);
solus Christus (egyedül Krisztus);
soli Deo gloria (egyedül Istené a dicsőség).

Jó, ha a reformáció 500. évfordulójára készülve nem tévesztjük ezt szem elől, és a vágyott egység érdekében nem kötünk elvtelen kompromisszumokat!

Ha megtérsz, megengedem, hogy újból szolgálatomba állj. Ha értékes dolgokat beszélsz értéktelenek helyett, akkor szószólóm lehetsz. Nekik kell hozzád térniük, nem neked hozzájuk. (Jer 15,19)

Levél Luther Mártonnak Wittenbergbe – Kálvin Jánostól

Kálvin a Nikodemiták ellen, vagyis az olyan evangéliumi hitben lévő franciákról írt meglehetősen erős fogalmazásban, akik külsőleg katolikus egyházi gyakorlatban – kultuszban – vesznek részt. Már most Antoine Fumée (Capnius), Parlamenti tanács tagja Párizsban el akarja érni, hogy Luthertől Melanchthontól és Butzertől ebben a kérdésben véleményt kapjanak. Vagyis arról, hogy már evangéliumi világosságra jutott életeknek szabad-e régi gyakorlatot folytatni? Ezért Kálvin egy genfi fiatalembert, Claude de Senarclens-t küldi el Wittenbergbe, Lutherhez. (Olvassuk tehát a levelet.)

A keresztyén Egyház fölöttébb kiváló Pásztorának, Dr. Martin Luthernek, mélységesen tisztelt atyámnak!

Amikor láttam, hogy az én francia honfitársaim közül oly sokan, akik a pápizmus sötétségéből kihoztattak a hit világosságára, semmit nem változtak nyilvános hitvallásukban, bizonyágtételükben és továbbra is gyalázatot hoztak önmagukra a pápisták szentségtörő istentiszteleti gyakorlatával, mintha sohasem ízlelték volna meg az igaz tanítás jó ízét.

Összességében azért képtelen voltam visszatartani magam – ekkora tunyaságot és közömbösséget látva – oly mértékig, melyet úgy gondoltam, hogy megérdemeltek.

Mert egyébként, ez a hit, mely szívünkben eltemetve nyugszik, lehetne másként, minthogy feltörjön önmagáról való bizonyágtételbe? Mert mi is történhetne a hittel, amelyik a szívben mindig eltakarva nyugszik, kell, hogy feltörjön, megvallva önmagát. Milyen fajta hit lenne az, mely alámerülve szunnyad a látható bálványozás közepette? Nem vállalkozhatom arra, hogy érvelésemet mind előadjam, mivel részletesen már megtettem két kisebb traktátusban, melyekben, ha ez nem túlságosan megterhelő néked, akkor ott áttekinthetnéd, és sokkal világosabban észrevehetnéd részben, hogyan gondolkodom, részben azokat az okokat, melyek engem ilyen véleménynek megfogalmazására készítettek.

Már most ezeket az írásokat olvasva népünk közül némelyek, amíg addig mélyen aludtak hamis biztonságukban, felébredtek és kezdték átgondolni, mit is kellene tenniük. Mivel nagyon nehéz dolog az élet egészét láthatóvá tenni, és így magukat veszélynek is kitenni, vagy az emberi közösség visszatetszését kivívni és a világ gyűlölködésével szembetalálkozni, vagy éppen feladni saját otthonunkban, hazájukban további kilátásaikat, és így mintegy önkéntes száműzetésbe vonuljanak. Mindezen nehézségek által visszatartva, nehezen jutnak el a megnyugtató elhatározásig. Azután további érveket hoznak elő, melyek olykor megtévesztők is lehetnek, melyekben észreveheti az ember, hogy ezek csak bizonyos kifogást, ürügyet keresnek, vagy valami mást. Ezekben a körülményekben, mivel azért mégis bizonytalanságban érzik magukat, nagyon is vágnak hallani a te véleményedet, melyet jogosan tartanak nagy tiszteletben, s mely majd jelentősen megerősítheti őket. Ezért azt követelték tőlem, hogy vállaljam el és küldjek el egy megbízható üzenethordozót hozzád, aki majd beszámolna a te válaszodról ebben a kérdésben.

És mivel úgy gondoltam, hogy ez igen jelentős következményekkel járna számukra, elnyerve az áldásait a te tekintélyednek, hogy ne bizonytalankodjanak és változtassanak folyamatosan életfolytatásukon. Mivel magam is mellettük álltam ebben a szükségükben, nem tehettem meg, hogy visszautasítsam azt, amit kértek tőlem.

Most azért fölöttébb tisztelt atyám az Úr Krisztus nevében esedezem, hogy ne lobbanj haragra az ő és az én érdekében is fáradozva, mivel részben alaposan át kellene olvasni az ő nevében írott levelet és az én kisebb írásaimat is pihenőidődben és szabadabb óráidban, vagy éppen meg kellene kérned valakit, hogy vegye magára az átolvasás terhet és számoljon be azok lényegéről néked. Végül, hogy megírnád válaszodban véleményedet néhány szóban.

Valóban nem akarnék ilyen bajt okozni oly sok súlyos és különböző foglalatosságod közepette. Ámbár hiszem, hogy te az igazságot jól meg fogod érezni és nem fogod feltételezni, hogy nem a leírt eset szorongatásában cselekedtem. Azért bízom abban, hogy meg fogsz bocsájtani nekem!

Bár el tudnék repülni hozzád és néhány óráig élvezhetném a te társaságod boldogító örömét. Mert én nagyon is szeretném és mennyivel jobb is lenne, ha nem csak ebben a kérdésben, hanem másokban is személyesen beszélgethetnék veled, de látható, hogy ez nem adatik meg nekünk ezen a földön, de remélem, hogy rövidesen megvalósulhat Isten Országában.

Adieu, Isten veled legjelentősebb hírnévre jutott uram, fölöttébb megkülönböztetett szolgálója Krisztusnak és az én mindvégig tisztelt atyám. Az Úr maga őrizzen és irányítson téged az Ő Lelke által, hogy végig megállj az Ő egyetemes egyházának javára és áldásként mindenkinnek.

Kelt 1545. januárjában

A Te Kálvin Jánosod

Angolból ford.: **SzD**

P.s.: Tempora mutantur et nos mutamur in illis – változnak az idők, és mi is változunk benne.

Mégis, a Kálvin pásztori aggodalma és féltő szeretete nyájáért ma is megszívlelendő, talán jobban, mint valaha. Luther iránt megkülönböztetett őszinte fiúi tiszteletadása pedig megható, példaértékű és elkötelező. (A fordító megjegyzése.)

PRESBITER

a Magyar Református Presbiteri Szövetség hivatalos időszaki kiadványa. Megjelenik ez évben hat alkalommal. A szerkesztőbizottság tagjai: Apostagi Zoltán, Dr. Kelemen-né Farkas Márta, Dr. Kis Domokos Dániel, Kövespataki László, Dr. Papp Vilmos, Dr. Ritoók Zsigmond, Váczi Gábor, Dr. Viczián Miklós. Felelős szerkesztő és képszerkesztő: Dr. Békefy Lajos PhD. Felelős kiadó: Dr. Szilágyi Sándor. Tördelés: Heckmann Tamás. Szerkesztőség: Magyar Református Presbiteri Szövetség Irodája, 1092 Bp., Ráday u. 28. Tel.: 476-3211. E-mail címünk: szovetseg@presbiter.hu. A lap a fenti címen írásban vagy telefonon is megrendelhető. Az egyéni előfizetési díj belföldre évi 2700 Ft, Európa országába 5000 Ft, a tengerentúlra 5700 Ft. Az előfizetési díj csekken fizethető: „Magyar Református Presbiteri Szövetség 11705008-20416641”, Budapest; személyesen is befizethető Szövetségünk Irodájában. *Lapunk fenntartását szolgáló adományaikat is köszönettel fogadjuk a Kárpát-medence református gyülekezeti és presbitériumi nevében!* Készítette a Szó-Kép Nyomdaipari Kft. Felelős vezető: a Kft. ügyvezető igazgatója. Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza! ISSN 2061-4632 (nyomtatott), ISSN 2061-4640 (online)

Szövetségünk honlapjának címe: www.presbiter.hu

A megjelent cikkek nem feltétlenül egyeznek meg a szerkesztőbizottság véleményével!
Egy példány ára: 450 Ft

A reformáció jubileumára készülünk

DR. GYŐRI ISTVÁN

2017-ben 500 éve lesz, hogy Luther Márton Wittenbergben elindította az egyház megújítását, a reformációt. Ennek emlékére bizonyára lesz több ünnepség, de hogy a jubileum segít-e egyházunk megelevenedésében, az inkább attól függ, hogy a gyülekezetek szintjén mi fog történni? Felfedezzük-e újra a reformáció közös, protestáns örökségét?

Miben jelentett megújulást a reformáció? Először is megújult az egyházi élet. Az akkori egyházra a papság, vagyis a klérus és a köznép, a laikusok közti nagy távolság volt jellemző. A templom sokszor lépcsővel kiemelt belső részébe, a szentélybe csak a papok mehettek be, itt volt az oltár. Ez azt jelezte, hogy csak a papok mehettek Isten közelségébe. A Mise latinul folyt, a Bibliából is csak latinul olvastak fel. Nem volt mindig prédikáció, ha volt, az is latinul, mert a latin volt a középkor műveltségének nyelve. Mivel csak a papok tudtak latinul, emiatt a laikusok, a világi hívők, a szó mai értelmében is laikusok maradtak, hiszen nem értették a hit dolgait. Ebben csak a szerzetesek jelentettek kivételt, ha megtanultak latinul, olvasták a Bibliát, ők maguk is énekeltek, imádságokat írtak. A felületes vallásosság helyett az embereket mégis érdekelte a személyes üdvösség kérdése. A tömegek kérdése is volt Luther kérdése: „hogyan találom meg Isten kegyelmét?” Amikor sokan elkezdték erre keresni a választ, akkor vált a reformáció európai tömegmozgalommá, lelki ébredéssé. Luther egyik első munkája a Biblia lefordítása volt. A német példát hamar követte a többi ország is. Nálunk is elkészült Károlyi fordítása. A Biblia hamar odakerült az emberek kezébe, mindenki szabadon olvashatta az addig elrejtett és elzárt kincset. Ehhez a reformátorok az evangélium szerint megújított keresztyén hit összefoglalásaként hitvallásokat készítettek. Számunkra legfontosabb, a Heidelbergi Káté. Amikor Szenczi Molnár Albert kijavította a Vizsolyi Biblia hibáit, olyan kiadást

készített, aminek a függelékében ott volt a Káté és az általa versbe szedett Zsoltárok. Ez a kiadás csak fele olyan méretű volt, mint a templomi használatra szánt Vizsolyi Biblia. A kisebb méret még inkább segítette, hogy igazán a nép olvasmánya legyen. A családi áhítatokon inkább ezt használták. A későbbiek során egyházunk akkor újult és erősödött meg, előbb a 17. században a puritánizmus idején, majd a múlt században az ébredések során, amikor felelevenítették a reformáció örökségét, azaz fontossá vált az üdvösség kérdése, a személyes hit, és az Ige olvasása és hirdetése.

A reformáció és a református szó egybecsengése alapján mondhatnánk, hogy a reformátusok a reformáció egyedüli örökösei, de ez nem így van. A reformáció lelki örökségét őrzi a protestáns egyházak népes családja. Nálunk már régen kialakult, hogy az evangélikusokkal teljes istentiszteleti és úrvacsorai közösségünk van. Ahol az evangélikusok vannak szórványban, ott a református templomba járnak, de ez fordítva is így van. Nem feledkezhetünk el azonban a hozzánk legközelebb álló metodistákról és a baptistákról sem. Aztán ott vannak azok a kisebb, sokszor később kialakult, de az evangéliumi örökséget őrző egyházak is, akik a reformátusokat idősebb testvérnek tekintik: a pünkösdi és szabadkeresztyén gyülekezetek. A legtöbb gyülekezetben csak az ökumenikus imahétén tartanak más egyházakkal közös istentiszteletet, az utóbbi években akkor is csak a katolikusokkal, mintha elfeledkezni arról, hogy a reformáció örököseiként a protestáns egyházak családjába tartozunk, akikkel összeköt a közös történelem, azon belül a közösen átélt üldöztetés emléke. Szoktuk ezeket kisegyháznakak is nevezni. Ne feledjük, hogy Luthernek és Kálvinnak is csak annyi híve volt először, akik egy asztalnál elfértek.

A reformáció jubileuma jó alkalom lehetne arra, hogy átgondoljuk, mi a reformáció öröksége, hogyan tudjuk ezt ébren tartani és keressük a kapcsolatot azokkal, akik ugyanezt az örökséget a magukénak tekintik. Jó lenne a protokolláris ünnepségeken túl, amit a legtöbben csak a tévében fognak megnézni, keresni velük helyi és területi szinten is a találkozás, a közös istentisztelet és bizonyosság-terület lehetőségeit.

„Méltatlanul eszik...”

DR. RITOÓK ZSIGMOND

Tapasztalatom szerint sokaknak jelent problémát az 1Kor 11,27-ben a „méltatlanul eszi” kifejezés, mert úgy érzik: mindnyájan méltatlanok vagyunk az úrvacsorában megmutatkozó kegyelemre. A magyar szöveg csakugyan félreérthető vagy nem pontos, noha az általam ismert magyar fordítások (felekezeti különbségre való tekintet nélkül) mind így fordítják. A görög szöveg azonban teljesen egyértelműen pontos, és nem azt jelenti, amitől sokan félnek.

Hogy a dolgot jobban megértsük, vegyünk egy egyszerű példát. Péter fáradtan ment haza. Ez a mondat, ha jobban megvizsgáljuk, nem egészen egyértelmű. Mert érthető úgy is, hogy Péter fáradt lépésekkel (lassan) ment haza, de érthető úgy is,

hogy Péter a napi munka után fáradt volt, de sietős léptekkel ment haza, hogy otthon végre kipihenhesse magát. A kérdés tehát az: Mire vonatkoztatjuk a határozót („fáradtan”): Péterre, vagy a menésre. Azt akarom-e mondani, hogy a fáradt Péter hazament, vagy azt, hogy Péter fáradtan ment haza. A magyarban a „fáradtan” mindkét értelmezést megengedi. A görög azonban (és a latin is) különbséget tesz: Ha határozót használ („fáradtan”), akkor az csak a cselekvés módját fejezi ki, ha azonban az alanyra akarja vonatkoztatni, akkor az alannal megegyeztetett jelzőt használ („a fáradt Péter”). A szóban forgó bibliai helyen teljesen egyértelműen nem jelző áll, hanem határozó, a mondat tehát pontosan úgy fordítható: „aki méltatlan módon eszi” (és nem úgy: „aki méltalan léte”). Méltatlan módon: erről beszél az 1Kor 11,8-22 és 33-34. További kérdés persze, hogy ma mi értendő azon, hogy méltatlan módon. Haragban valakivel, megbocsátás nélkül, rendezetlen ügyekkel stb. Ez az, amit mindenkinek magának kell eldöntenie.

„Mindennapi” természettudomány (3.)

DR. NAGY MIHÁLY

A címből kiderül, hogy lesz szó természettudományról is. A jelzőt – mindennapi – kétféle értelemben is ideillőnek gondolom.

Először is azért, mert ezekben a rövid írásokban nem lesznek a legtöbb emberből idegenkedést kiváltó képletek, táblázatok. A bennünket körülvevő természet mindennapi, általunk ismert jelenségeiről lesz szó.

A jelző másik vonatkozása a Máté 6,11-gyel kapcsolatos. A Hegyi beszédben olvasunk róla, hogy amikor Jézus imádkozni tanít, a mintaimádság egyetlen, a szükségleteinkre vonatkozó kérése így hangzik: „mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma”. Ahogy a testünknek minden nap szüksége van táplálékra, a lelki táplálék az imádkozás is.

A természettudományok területéről válogatott, itt következő példák mindig rendelkeznek bibliai vonatkozással. Ezáltal azt szeretném megmutatni, hogy a teremtett világ törvényei és a Biblia, a keresztyén gondolkodás nem állnak ellentétben, sőt, inkább kiegészítik egymást.

Akkumulátor

Napjainkban már szinte minden embernek van mobiltelefonja, néha több is. Annak a kijelzőjén egy kis szimbólum mutatja az akkumulátor töltöttségi szintjét. Ha már kevés a töltés az akkuban, a kis szerkezet hangjelzéssel hívja fel rá a figyelmünket. Ilyenkor sürgősen a töltőre kell kapcsolnunk, hogy a további működését biztosítsuk.

Az akkumulátor olyan kémiai áramforrás, amely képes az energiát nevének megfelelő-

en tárolni (akkumulálni). Feltöltésnek (regenerálásnak) azt a folyamatot nevezzük, amikor a töltőkészülékre kapcsolt akkuban – kémiai átalakulás révén – az elektromos energia felhalmozódik. Ez a folyamat megfelelő használat mellett sokszor megismételhető. Akkumulátorral lehet az elektromos készülékeket, a hálózattól függetlenül használni.

Megerőltető fizikai, vagy szellemi munkát követően, nekünk is szükségünk lehet feltöl-

tődésre. A mindennapi szóhasználatban is hallottam már a „lemerült az akkum” kifejezést. Ilyenkor következhet – ugyancsak divatos szóval – a lazítás.

Az ötezer ember megvendégelését követően, mikor Jézus elbocsátotta a sokaságot, tanítványait is előre küldte a Genezáret-tó túlsó partjára, Ő pedig „felment a hegyre imádkozni” (Mk 6,45-46). Az imádkozás a hegyen, az Atyával való szoros kapcsolat erőgyűjtést jelentett számára, ugyanúgy, mint a lemerült akkunak a feltöltés.

A keresztyén ember számára a lelki feltöltést – többek közt – a rendszeres igeolvasás és az imádkozás jelenti. Ez az életforma, hivatásunk gyakorlására és egyéb szolgáltatunkra is jó hatással van.

Az akkumulátor használatának van még egy szabálya, amire jó odafigyelni. A hosszabb ideig nem használt akkumulátort is fel kell tölteni. A karbantartás növeli az élettartamát. Árulnak olyan töltőt, amelyről feltöltés után nem kell leválasztani az akkut, mert az folyamatosan úgynevezett cseptöltést biztosít számára. Amikor szükség van a benne tárolt energiára, nem okoz kellemetlen meglepetést.

Jó, ha a mennyei hálózatra mi is folyamatosan, ilyen cseptöltéssel kapcsolódunk.

MAGYAR PRESBITER

AZ ORSZÁGOS REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVEISÉG LAPJA

Szerkesztőség: Budapest, VII. Vilna királynő-út 5. Telefon J. 340-43. Kiadóhivatal: Hermina-út 37.	Főszerkesztő: DR. BALTAZÁR DEZSŐ Felelős szerkesztő: SZABÓ IMRE	Főszerkesztő: DR. BALTAZÁR DEZSŐ Főszerkesztő: CSIKESZ SÁNDOR	A Magyar Presbiter az összes presbiternek az ORP-sz. tagdíj fejében jár. Kérjük a presbiterimunkát, hogy ezt a tagdíjat, amely évi 1 Ft, mulasztatlanul küldjék be. Akiknek saját címére megy a lap, azoktól 1,20 Ft beutalást kérjük.
---	--	--	---

Őszi pünkösöd

DR. KIS DOMOKOS DÁNIEL

„Szébb és találóbb nevet nem adhatnánk a reformáció emlékünnepe...”

Igy kezd cikkét a Magyar Presbiter felelős szerkesztője, Szabó Imre budapesti esperes. Lapelődünk 1932. évi októberi számából idézzük most ünnepi írását.

„Bármennyire nagyra tartjuk is a reformátorokat, mint ahogy az első pünkösöd nem Pé-

ter, vagy János apostoltól ered, a reformáció sem Luthertől vagy Zwinglitől származik, hanem a Szentlélek Istentől, Akit elküldött újra az Úr Krisztus az ő megromlott anyaszentegyházába, hogy az Isten igaz ismeretét, félelmét és tiszteletét állítsa helyre a földön, s az emberiség hazugságoktól és bűnöktől megvénhedett szívét tisztítsa meg, és szülje újjá. A Lélek ilyen tisztító kiadása sokszor átzúgott az egyházon a századok során. A keresztyénség tizenkilenc századában egyetlen sincs, amelyben a Szent Lélek nem munkálkodott volna.” [...]

„A reformációban kiadódó Szent Lélek valami egészen új ereje a szent és szerető Istennek. Egyetlen könyvvel, a Bibliával kezé-

ben megrendíti az egész világot, s a népek, nemzetek lelke táruul ki az új lélek előtt. Nem marad az egyetemeken belül, nem egy kicsi és jelentéktelen csoport igazsága lesz, nem marad szektának, hanem nagy nemzetek lelke termékenyül meg tőle. [...]”

„A mi magyar népünk lelke is kitarult Istennek a népek lelkét rabul ejtő új, nagy ereje előtt. Ez a mi magyar népünk talán már magyar sem volna, ha lelke a reformációt meg nem szereti.” [...]

„A magyar presbiternek tudni kell, hogy a református egyház olyan a magyar nép testében, mint a nemes gally a vadszőlőbe beoltva. Isten oltotta be, hogy a magyar is Istennek szolgáljon. Jaj annak, aki ezt a szent rügyet akarja kitörni, és azt hiszi, hogy istentiszteletet cselekszik, még inkább jaj a rügynek, ha elfajzik, és nincs a reformáció lelke benne többé.”

Ezekkel a „Szellemes” gondolatokkal ébresztgette a hívőket több mint nyolcvan évvel ezelőtt a Magyar Presbiter vezércikke, a következő felszólítással zárva:

„Református presbiterek! Az őszi pünkösödön eszméljünk rá újból, miért vagyunk reformátusok, és miért vagyunk presbiterek.”

A keresztyén vallás summája

„Ha a teremtményeknek, vagy akár a mennyben lakó boldogoknak valaki ilyen isteni erőt tulajdonít, akkor őket istenekké teszi, Isten és az ő akaratak ellenére.”

Bullinger: A keresztyén vallás summája 7.6.

APOSTAGI ZOLTÁN

A reformátor három kritériumot határoz meg ahhoz, hogy valaki megfeleljen azon elvárásnak, amely alkalmassá teszi arra, hogy segítségül hívják. Az első: ismerni, sőt még annál is jobban kell érteni az ember szívét, mint ahogy önmagát ki tudja fejezni. A második: mindenütt jelenvaló és mindenható legyen. A harmadik: ne csupán tudjon, de akarjon is segíteni, azaz legyen könyörületes. A kérdést tehát jogosan teszi föl: „Istene kívül vajon kiben lehetők föl ezek a tulajdonságok?” A válasz egyértelmű: senkiben. És így jut el a fönt idézett alapgondolathoz. Bizony, az ember, akár elismeri, akár nem, isteni tulajdonságokat tulajdonít azoknak, akiket imádságban, rövid fohászsban megszólít. Ne tekintsük tehát ár-

tatlan szokásnak vagy szertartásnak, ha valaki az elhunytakhoz a közbenjárás kérésének szándékával fordul. Tudom, erre sokan úgy reagálnak, nálunk ez meg sem történhet. Lehet, de a környezetünkben ez jelen van. Éppen ezért ez nem csupán a reformáció idején volt aktuális reakció, még ma sem veszítette el időszerűségét. És ez nem apológia, hanem elsősorban felelősség kérdése. Nem a több évszázados eredménytelen vita fölelevenítése a cél, hanem a másokért aggódó hitvallás. Nem toleranciára van szükség, hanem szeretetre. Hiszen, ahogy Bullinger is mondja: „Isten és az ő akaratak ellenére” történik. De vajon Isten akarata ellen tenni nem egyenlő-e a bűnnel? Ezért a mi bizonyágtételünk óvó bizonyágtétel. S mi másban mutatkozik meg jobban a szeretet, mint a törődésben, a mentés szándékában? Ezért, akik szeretetlenséggel vádolnak, azok nem értenek bennünket, de Isten akaratát sem értik. És nem azért mondom mindezt, mintha az Isten akaratának megértése a mi megértésünktől

függne, hanem azért, mert hiszem, s a Szentírás alapján alátámasztva látom, hogy megértettük Isten tisztító szándékát. S ahogy elődeinknek meg kellett tisztulni, úgy a ma élőknek is tisztulásra van szükségük. Ez közös hitünk alapja kell legyen. Bátorkodjunk Pállal együtt megvallani hitünket: „Mert egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus” (1Tim 2,5). S ne feledjük: az imádság, a fohász istentisztelet, s csak Istent illeti meg.

Sorsok – énekeink háttérében (XII.)

Hallelujah!

„Fiaim!
Csak énekeljetek...”

pálóczi Horváth Ádám (1760–1820)

Hatalmas munkásságát mai énekeskönyvünk 5 éneke tanúsítja. Az országos hírű politikus és tudós másfél tucat éneket írt közismert zoltárdallamokra, istentisztelet és magányos áhitat céljára. „Örvendjete keresztyének, nyíljatok meg nyelvek és szívek” (324); „A nagy Király jön, Hozsánna! Hozsánna!” (331); „Jézusom, imádjuk szent nevedet” (332); „Szent egek, minden boldogok hajléki” (360); „Jézus az ígéretet ím bételjesítetted” (375). Többi éneke egy-egy naphoz, ill. napszakhoz kapcsolódik.

Azt vélhetnénk, hogy egy irodalmi széplélek meleg szobában, avagy nyáron illatos lugasban róttá papírra magasztos gondolatait... – Ki gondol arra, hogy a magyar korai felvilágosodás vezéralakja, a magyar nyelv

egyik megmentője, országos hatású politikus, egyházunk – főleg a Dunántúl – sokszoros és áldozatos mindenese a név viselője? Életében másfél tucat fontos könyve, országgyűlési beadványa jelent meg. Ugyanennyinek a kéziratát őrzi a Magyar Tudományos Akadémia és az Országos Széchényi Könyvtár levéltára. (1790-ben két írása jelent meg, mint országgyűlési beadvány, a nők politikai egyenjogúságáról. Ebben világszínvonalon volt!)

E nem mindennapi ember a kömlői lelkészlak szülötte. Császár községben nevelkedett, ahová édesapját megválasztották. 13 éves korától a debreceni kollégium diákja, ahol a teológiát végző tógátus diák lett. 20 éves korában ügyvédi és földmérői vizsgák után kezdte pályafutását. A kollégium rektor-professzora felismerve matematikai és költői tehetsé-

gét, ilyen irányba terelte. Hatvani István professzor nem tévedett. Ha Debrecenbe jelles vendég érkezett, a 14-15 éves ifjúval íratott latin nyelvű köszöntőt, és természetesen vele mondatta el. Amikor a későbbi II. József császár Falkenstein gróf álnéven beutazta leendő birodalma tartományait, Horváth Ádám köszöntőjébe beleszólt: „A császári fi köszönti a császárfit...”, majd ismertette a magyar reformátusság sanyarú helyzetét. Talán ez is hozzájárult ahhoz, hogy a trónörökös uralma kezdetén – francia filozófusok gondolatait követve – elsőnek a „Türeلمي Rendelet”-et (1781) adta ki. Ezzel biztosította a protestánsok teljes vallásszabadságát. Még a jobbágyokét is! Ezt sem pápai, sem jezsuita hatásokra nem vonta vissza.

Idős Révész Imre, a kiváló történész 1876-ban ezért fejezhette be róla szóló tanulmányát e szavakkal: „...vajha a Teremtő a magyar református egyházban mind a lelkészek, mind a világi és az irodalmi férfiak között oly hű és buzgó keresztyéneket állítana elő, mint amilyen pálóczi Horváth Ádám vala.”

Ezek tudatában énekeljük ünnepi énekeit templomban és otthon.

Amikor a történelem elfér 27 füzetben

Kiadványsorozat a reformáció sokrétű hatásáról

DR. BÉKEFY LAJOS

Ha valaki kételkedne abban, hogy az elvont és tudományos gondolkodás európai fellegváraként emlegetett Németországban mekkora gyakorlatiasság lakozik, elég, ha pár pillanatot rászán az EKD Szociáletikai Intézetének fantasztikus sorozatára. Most erre az ismertetőre, de hamarost talán a magyar füzetekre is. A reformáció 500. évfordulóját számos rendezvény, tudományos kiadvány, program, fesztivál, gyülekezeti és tartományi, országos és nemzetközi alkalom emeli majd a világérdeklődés középpontjába. Ezek aztán szépen megtörténnek, lezajlanak, s elmúlnak. De a lélekben élő, s a kézbe fogható reformáció megmarad, újra fellapozható, részleteiben élvezhető, megvitatható, s ami a legfontosabb: interneten és nyomtatva is hasznosítható. Minthogy a digitális világkorszakban is megáll az ókori bölcsesség: az ismétlés a tudás anyja. De nem mindegy, hogy egy 900 oldalas hatalmas monográfiát emelgetünk komoly fizikai igénybevétellel, s tanulmányozzuk azt, vagy egy-egy témáról 34-36 oldalas, színes, találon illusztrált füzetet forgatunk, akár tömegközlekedési eszközön, akár táskánkból előhúзва egy park árnyas csendjében. Ezért is telitalálat a Reformation Heute, a Reformáció Ma sorozat.

A Németországi Protestáns Egyház (EKD) Társadalomtudományi Intézete (SI) és a Szociális Protestantizmus Alapítvány nagyszerű vállalkozása a reformáció és hatása szinte teljes spektrumát próbálja tematikusan jól tagoltan, szövegében érthetően, olvasmányosan bemutatni. Elég csak a füzetek címére tekintenünk, hogy átfogó témakézelésük egyszerre megképződjék előttünk. Az eddig megjelent 19 füzet ilyen, a reformációban, illetve hatására hangsúlyossá vált, eleink szellemi és erkölcsi befolyása alá került területeket tekint át: *hívás, képzés, diakónia, házasság, gondozás, pénz, igazságosság, egyenlőség, liberalizmus, szeretet, fenntarthatóság, kapitalizmus, reformáció, vallás, forradalom, szociális piacgazdaság, gazdaságetika.* A szerzők között egyházi vezetők, teológiai professzorok, egy-egy szakterület kiemelkedő nem egyházi szakértői, írók, tudósok, történészek szerepelnek.

A sorozat kiadója Gerhard Wegner, az SI igazgatója, a célkitűzésekről ezt írja: méltatni szeretnék és közismertté tenni a wittenbergi reformáció szociáletikai örökségét, hatásának történetét

kritikusan szándékoznak bemutatni, és mai aktualitását is fel akarják mutatni. A tematikus füzetek felépítése lényegileg hasonló. Kiindulás valamennyi füzetben egy-egy téma tekintetében a wittenbergi reformátorok, kiváltképpen Luther Márton döntése, véleménye. Ezután a füzetek foglalkoznak az adott téma történetével, a reformációnak arra gyakorolt hatásával, s azzal, hogy a modern korban mennyire és hogyan érvényesülnek a reformáció hatásai. Röviden a harmadik évezred elején tapasztalható szituációra is kitérnek a füzetek szerzői, s felvázolják a maradandó elemeket, hatásokat.

A sorozatból még hátra van néhány fontos témakör, így a technikáról, házasságjogról, szekularizációról, kultúráról, megigazításról. Az eddig megjelent füzeteket megtekinthetjük, olvashatjuk is az SI honlapján erre külön megnyitott internetes felületen. Címe: https://www.ekd.de/si/downloads/reformation_heute.html

Remélhetőleg ezt a nagyszerű, kézbe vehető protestantizmus és reformációtörténetet itthon is csakhamar élvezhetjük majd.

Ízelítőül lapozzunk bele legalább egy füzetbe. Mielőtt bárki egyoldalúsággal vádolná meg a sorozat szerkesztőjét, íróit, gyorsan jelzem: szinte valamennyi témakörben megjelenik Luther nézeteinek részletes taglalása mellett Kálvin, Zwingli és más reformátorok véleménye is. Tehát tudatosan törekedtek az alkotók az információegyensúly megtartására is. Például a GAZDASÁG-ETIKA füzetben a reformátorok gazdaság szemléletéről is sokrétű információkat kapunk, elsősorban Kálvin megengedő, mégis korlátozó kamatszempléteiről, amivel nem szabadott a szegényeket megalázni, sem a gazdagokat igazságtalan előnyhöz juttatni, de az egész korabeli gazdaság és ipari fejlődés felhajtó ereje lett a tisztas gyarapodás! A genfi reformátor szigorú uzsoraellenessége is megszólal a tematikus füzetben. Gazdaságetikai arany szabály volt, amit Luther, Kálvin és mások is szem előtt tartottak/tartattak: a közjót szolgáló intézményeket (ispotály, árvaház, iskola, akadémia) támogatni volt köteles mindenki, aki dolgozott és bevételre tett szert.

Nem tudok kevesebbet kívánni a sorozat füzeteinek áttekintése után, mint hogy minél több magyar érdeklődő – protestáns és katolikus, ortodox és más vallású, vagy éppen nem hithez kötődő – kapjon biztos irányítást kezébe és gondolkodása számára a reformáció és a protestáns hit, életszemlélet, etika értelméről, tartalmáról a sorozat mihamarább anyanyelvünkön is olvasható füzeteiből. Ha valamire, akkor erre nagyon igaz: ha valaki ebből kimarad, az tényleg lemarad...

Nyári találkozás, rokkantság, reformáció

KNLONÉ TŰSKI GABRIELLA

Talán még sosem mondtam el ennyire nyíltan, hogy bár egészségesen születtem, de manapság mozgássérült vagyok. Rozoga testem kitartóan gyengül. Az elmúlt tizenkét hónapból hét és felet fekvébe töltöttem. Hosszú és nehéz hónapok voltak ezek, s nagy örömmre nyár elejére, nehéz kezelés után, picit felerősödhettem. Oly annyira,

hogy rég megálmodott vágyam végre megvalósult: tisztelt férjem-urammal eljutottunk egy termálfüldőbe.

Az évek folyamán megszoktam, hogy nem mindenki képes teljes embernek tekinteni rokkant, sérült embertársát. Sajnos még egyházi körökben is rendszeresen megtapasztalom, hogy elsősorban, sőt másodsorban sem képesek hit-testvéreim túl látni testem gyarlóságán. Ha már őszinte vagyok, itt be kell vallanom, hogy én is ösztönösen, hirtelen fellobbanó sajnálattal nézek egy toloszékben ülő embertársra. Ezután rádöbbenek, hogy valószínűleg rám is ilyen ösztönből fakadóan reagál a külvilág. Az ember hát... ember.

A termálfüldőben valahogy háttérbe került mindez, mivel a vízben mind egyik vagyunk. Gondoltam naivan.

Egyik reggel megjelent egy több főből álló csoport, szintén ott nyaraltak. A kísézők kivételével mindenkin látható volt valamilyen sérülés. Toloszékekből úszógumiba költöztek néhányan. A Down-kóros bizonytanul, de örömteljesen kacagott. A lélekben gyermek maradt fiatal felnőtt igyekezett segíteni a többieket. Végül együtt hódították meg boldogan a medencét. Szinte első perctől kezdve olyan volt, mintha egy láthatatlan üvegfal vette volna őket körül. Több ember félrehúzódott, arrébb ment. Nem mindenki, de sok szülő arrébb vitte gyermekeit. Egy medencén belül két külön világ.

Mivel mi nem mozdultunk a helyünkről, hamarosan közös játszásba keveredtünk ezzel a csoporttal. Egyikük, egy tíz éven aluli gyermek hirtelen rám kérdezett: „A néni nem fél tőlem?” Nem értette, hogy ismeretlen emberek vele is jókedvűen játszanak. Majdnem sírva fakadtam. Mít élhetett már át ez a kisgyermek, hogy ilyet kérdez?

A nyár folyamán barátokkal beszélgetve, egy sérülésekkel született gyermek édesanyja tragédiának nevezte gyermeke állapotát. Közben férjével együtt keményen küzdött azért, hogy gyermekük minden fejlődésre alkalmas lehetőségben részesüljön.

Közeledik a Reformáció ünnepe. Reform: „a haladás érdekében végbehajtott változtatás, javítás, újítás, megújulás.” Így értelmezi valamelyik szótár.

Elgondolkodtató. Gyülekezetünk életébe mily módon tud csatlakozni mozgássérült vagy más sérüléssel élő embertársunk? Lehet, hogy természetes egy Down-kóros jelenléte az Istentiszteleten. Lehet, hogy a nyílt gerinccel született gyermek is persze hogy jár városi iskolába. Lehet, hogy az értelmileg korlátolt is tiszta szívvel, hozzá illő módon készült konfirmációjára. Lehet, hogy a mozgássérült adminisztrátor igen jó és pontos presbiternek bizonyult. De lehet, hogy még nem tartunk itt, és javításra, újításra, megújulásra szorul hozzáállásunk. Nem nagy dolgokról beszélek. Talán csak arról, hogy új, friss módon tudjuk-e látni rokkant embertársunkat? Nem csak az ösztönből fakadó sajnálattal, hanem mint teljes értékű hit-testvért. És te, aki korlátokkal élsz, szintén gondold át: mi az, amit rád kíván bízni az Úr Isten? Mi az, amit mindenkinek ellenére, ha máshogy nem, fekvé egy számítógép, telefon segítségével, vagy imádkozva el tudsz végezni? Hisz Isten előtt mind egyik és egyformák vagyunk. Nincs mitől félnünk. Mindent remélhetünk, és gyakran többet várhatunk, mint amit el tudunk képzelni. „Mert Isten úgy szerette a világot, hogy megszületett Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. (János 3,16) Nincs csak egy feltétel: 'hogy aki hisz őbenne'. Nem kell jártatni, nem kell ... elég csak hinni. Az örök élet távlatát közös. Az oda vezető út, az előre haladás közös. Az ezzel járó feladatokkal, mert mind céllal lettünk teremtve. Nem véletlen az élet. Közös a szeretet, a kegyelem, oltalom és közös a küszködésünk, örömünk is. Hát újítsunk, javítsunk, engedjünk Isten Szent Lelkének, hadd frissítse agyunkat, szívünket. Hadd haladjunk közösen. Nem mondom, hogy ez mindig könnyű. Ezt mind én, mind környezetem napról napra megtapasztaljuk. Ezért szükséges Istent kérni arra, hogy Ő reformálja, újítsa szívünket – minden körülmény közt. Így énekelhetjük imádságként Vargha Tamás énekének szavaival:

Új szívet adj, Uram énnekem,
Új szívet adj, én Istenem.
Amely csupán csak Teérted ég,
S véled jár szüntelen,
Csak véled szüntelen!

Nyájas, vidám, szelíd jó szívet,
Mely Jézusom, Te lakhelyed.
Hol egyedül a Te hangod szól,
Mely véled van tele,
Csak véled van tele.

Jézus, a te gyógyító kezéd
Mefogta már a szívemet.
S én is tudom, büntelen leszek,
Majd nálad odafenn
A mennyben odafenn.

Együtt örülünk

Nemzetközi tanácsadónkat, három cikluson át volt elnökünket, dr. h.c. Szabó Danielt Sárospatak városa augusztus 20-án Szent Erzsébet díjjal tüntette ki. A díjat azért a fáradhatatlan szolgálatáért kapta, amellyel a város és környéke elesetteinek és kisebbségi szegényeinek a támogatásáért, a város szociális tevékenységének előmozdításáért végzett. Mindegyikünk Dani bácsija – mint tudjuk – felelősséget érez a cigánymisszióért, és ezért a díj Szövetségünk büszkesége is. Gratulálva díjához, azt kívánjuk, hogy kegyelmes Urunk még soká engedje őt szolgálni, vigasztaló szavával lelkünket gondozni, és roppant tudását, tapasztalatait átadni az ifjabb nemzedékeknek.

Iskolakezdés: a pallérozott elmétől a lélek tudásáig

APOSTAGI ZOLTÁN

Újra ősz van, az iskolakezdés ideje. Amikor ezt olvassák, nyilván sokan legyintenek: na és, nincs ebben semmi új, minden úgy történt, ahogy lenni szokott. A tanárok elfoglalták katedráikat, a diákok immár – ki örömmel, ki kényszerből – beálltak a sorba a tantervben meghatározott átadandó tudásért. Mert hát tanulni mégiscsak muszáj, az elsajátítanivaló tananyag sok, az elvárás egyre nő, a munkaerőpiac pedig egyértelműen bizonyítja: a tudás valóban hatalom.

Bizony, nagy fejtörést okoz a szülőknek, hogy gyermeküket melyik iskolába írassák be. A szomszédok, ismerősök egymástól kérnek referenciákat, hiszen még a döntéshozatal előtt tudni szeretnék, hogy milyenek a tanárok, milyen az iskola felszereltsége, és nem utolsósorban hogy a nebulók milyen esélyekkel léphetnek tovább a felsőbb oktatási intézményekbe. Tanulni és tudni. Igen, ez minden céltudatos szülő vágya, s már-már maguk előtt látják, ahogy gyermekeik habzsolják a tudományt.

Ugye ismerős? Hát persze, hogy ismerős, hiszen valamilyen módon szinte mindenki érintett. Mindannyiunknak szükségünk van tudásra, sőt még az idősebb generáció is – a talpon maradás érdekében – folyamatos tanulásra, képzésre, önképzésre van készítve, mi több, kényszerítve. A nagy kérdés azonban az, hogy elegendő-e ez a tudás minden tekintetben? Szabad-e ennyire egyoldalúnak lenni?

A napokban ismét föllapoztam a 139. zsoltárt. Nagyon szeretem. Sok kiemelendő verset találunk benne, bár az is igaz, hogy az egész úgy, ahogy van, kiemelendő, annyira egységes, annyira rólunk szóló, még akkor is, ha talán olykor a 19. verstől a 22. versig terjedő szakaszt elhagynánk. Lassan, ünnepélyesen, de legfőképpen átélve, magamra alkalmazva kezdtem olvasni. S ahogy haladtam, egyszer csak a következő kijelentésre lettem figyelmes: „...és lelkem jól tudja ezt.” (14. vers) Hogyan? Miről van szó? Mi, emberek, ugyanis állandóan a fejünket akarjuk teletömni, akár egy könyvtárt, és azt szeretnénk, ha gyermekeink is erre törekednének. De vajon mi ez az ész és lélek kettősség? Mindig a racionalitást keressük, a logikust, az objektívet, az egzakt információt, mindent ésszel akarunk fölfogni, így hát sokkal lepődünk meg ezen az ima-közlésen, ezen az alázatos megvalláson.

Igen, a léleknek is van tudása. Talán nem véletlen, hogy az ókeresztény korban, különösen Evagriusznál (345k–399) nagy hangsúlyt kapott a *nousz*, a lelki-értemi megismerőképeség kifejezése. Szerinte a *nousz* (értelem) az a „belső Sínai-hegy”, ahol a lélek az Istennel való találkozást élheti át, s az isteni valóság szemlélésében gyakorolhatja magát. Pál apostol egyenesen lelki emberről beszél, akiben Krisztus-értelem (*nousz*) van (1Kor 2,6–16). De bárhogy vélekedünk is, azt bizonyít mindannyian megtapasztaltuk, hogy vannak dolgok, amelyeket ésszel nem tudunk fölfogni – ilyen maga az élet is mint jelenség, vagy a transzcendens iránti vágy és fogékony-ság, és még folytathatnánk –, a lelkünkkel azonban mégis megbízható információt találunk. Megértünk valamit a megérthetetlenből.

Persze itt a megértés inkább tudás – nem véletlenül olvashatjuk e kifejezést –, amely ugyan még sok fölfedésre váró titkot és kérdést tartalmaz, de a legfontosabbat már bírja, ismeri, amelyhez a részletek már alapvetően semmi olyat nem adnak hozzá, ami döntően a lényegget érintené, és bár az összetevők megismerésében elmélyítenek, finomítanak, ám e részletek újabb eszközzé válnak, amelyek még inkább fokozzák csodálatunkat. És erre világít rá a már említett 14. vers is. „Magasztallak téged, / mert félelmetes vagy és csodálatos; / csodálatosak alkotásaid, / és lelkem jól tudja ezt.”

Mi az, amit a zsoltáros lelke tud? Tudja, hogy van Isten, bár minden istenértv pusztán elbizakodott kísérlet a bizonyításhoz. Tehát nem

keres sem elméleteket, sem képleteket, és a számítások próbáját, ellenőrzését sem kívánja elvégezni. Tudja, hogy félelmetes és csodálatos az Úr, és ezért magasztalni is tudja. És tudja azt is, hogy Isten, teremtő Isten, s hogy az ő alkotásai „igen jók”, sőt, még azt is tudja, hogy jelen van az ő életében. Nem véletlen, hogy már a 6. versben ezt írja: „Csodálatos nekem ez a tudás, / igen magas, nem tudom felfogni.” S bár nem érti e tudást, mégis bőven elegendő ahhoz, hogy immár imádjá Őt. Leborul előtte, dicsőíti,

hitet tesz, hozzáfordul, önvizsgálatért könyörög, és ez mind-mind az ő tudásának, pontosabban a lélek tudásának eredménye. Mi ehhez képest a csupán tárgyilagosság elvéhez ragaszkodó ész ismerete?! Összemérhető-e vele a sok elfelejtett tudományos disszertáció? Igaz, ezt a tudást semmilyen bizottság előtt sem lehet megvédeni, de nincs is rá szükség. Ez a lélek tudása. A léleké, amelyen keresztül Isten oktat, ha kell, int, ugyanakkor föl is emel, mégpedig abba az elkülönített és megszentelt magasságba, amelyben Őt hallgatva iskolásokká, sőt, tanítványokká válhatunk.

Ősz van. Az iskolakezdés ideje. No, nem mintha Isten a kezdést évszakhoz kötné, de ha még nem iratkoztunk be az ő iskolájába, ne halasszuk tovább! S hogy magunk is érezzük ennek fontosságát, meg kell vizsgálni, hogy miből is áll a mi tudásunk. Csupán korszerű technikai-informatikai, pénzügyi és marketing ismeretekből? Vajon az „évmilliók” helyét átvette-e a „teremtette”? Magunkévá tettük-e, hogy „Hit által értjük meg, hogy a világokat Isten szava alkotta, úgyhogy a nem láthatókból állt elő a látható” (Zsid 11,3). A két tudást párhuzamba állítva talán már magunk is látjuk az isteni referencia keresésének hiányát, és esetleg észre vesszük az aránytalan eltolódást is. Szerezzünk tudást a lélek számára! Válgék elemi szükségletté, hogy aztán fölsőbb osztályba léphessünk, és Isten munkaerőpiacán is megálljuk helyünket. Keressük ezt a tudást, hogy Jóbbal együtt elmondhassuk: „...én tudom, / hogy az én megváltóm él, / és utoljára megáll a por fölött, / és ha ez a bőröm szertefoszlik is, / testem nélkül is meglátom az Istent. / Saját magam látom meg őt, / tulajdon szemeim látják meg, nem valaki más, / bár veséim is megemésztetnek” (Jób 19,25-27). Vajon mit tehet ehhez a medicina? Pál apostol pedig egyszerűen és tömören így vall: „...tudom, kiben hiszek...” (2Tim 1,12). Dávid, Jób és Pál tudása minden emberi tudományt meghalad. Ez a lélek tudása.

Dél-Borsod készül a reformáció jubileumára

DR. SZILÁGYI SÁNDOR

A Miskolc-Vasgyári templom adott helyet a Dél-Borsodi Területi Szervezet presbiteri konferenciájának szeptember 11-én délután. A konferenciát az Egyházmegye lelkészi főjegyzője, *Balajthy József* nyitotta meg. A gyülekezet a megjelenteket zenei szolgálat keretében köszöntötte *György Balázs* fagott-játékával, valamint *dr. Romhányiné Papp Mária* énekszolgálatával, melyet Romhányi Róbert kísért elektronikus zongorán. Ezután a gyülekezet lelkipásztora, *Antal Mariann* szolgált a nyitó áhítaton a Mt 5,13-16 alapján. Kiemelte, hogy veszélyessé vált a világ a terrorista merényletek miatt, de ilyen körülmények között is sóvá kell lennünk. Jézus korában homokkal kevert sót használtak, amit a só kioldódása után kidobtak. Ez bennünket is fenyegethet. Hagyományainkat ne ápoljuk, hanem éljük meg. A Sátánt nem zavarja a szokványos templombajlás, a közös éneklés; az zavarja, ha megéljük, amit Jézus hagyott ránk, ha megszólítjuk azokat az embereket, akik szívük mélyén keresik az Urat.

A konferencia fő előadását *dr. Dienes Dénes*, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia professzora tartotta „*Reformátori lelkület*” címmel. Néhány jellemző szót emelt ki Lutherről, Kálvinról, Zwingliről. Luther meglehetősen hirtelen ember volt, szerette a társaságot. Kálvin egészen más személyiség volt. Elvonuló, sértődékeny emberként sok keserűséget hordozott magában. Zwingli politikus is volt, árvaházat hozott létre saját házában, legszívesebben 24 órát dolgozott volna egyfolytában. Mi

volt közös ebben a három emberben? Az igazság következetes és szenvedélyes keresése és annak betöltése. Az általános kérdés – mi az én helyem a világban? – kiegészült az üdvösség keresésével. Ez volt reformátori munkájuk alapelve a XVI. században. Jellemző mindhármukra, hogy kérdéseikre a feleletet elsődlegesen a Szentírásban keresték. Karl Marx is nagy igazságkereső volt, de nem jó helyen keresett, és ennek tragikus következményei lettek. Svájcban találkozott olyan nézettel, hogy a Biblia már elavult, nem kell olvasni!? Már Luthernek is mondták, hogy mi nek a Bibliát olvasni, abból már mindent megtudtak. A mi Zsinnatunk is folyton csak törvénykezik, fontos kérdésekben viszont hallgat... A másik oldala az igazságnak, hogy ahhoz ragaszkodni kell. Rotterdami Erasmus, a renaissance nagy gondolkodója is felismerte az igazságokat, de a következetes végrehajtásnál visszatáncolt. Luther, Kálvin betegséggel küzdött, Zwinglit a rossz döntései kínozták, de mindhárman megbízhatóak voltak. Isten adjon olyan presbitereket, akik keresik az igazságot a Szentírásban és ahhoz következetesen ragaszkodnak, ha kell, kockázatokkal is.

Ezután a résztvevők meghallgatták *Victor Dániel* biznyságtételét a Ján 1,14 alapján, majd *Victorné Kardos Erika*, a Területi Szervezet elnöke foglalta össze az elhangzottakat. Alkalmat adott arra is, hogy a MRPSz ügyvezető elnöke, *dr. Szilágyi Sándor* is üdvözlje a konferenciát. Végül kiscsoportos beszélgetésben tértek vissza a résztvevők az előadás témájára. A konferencia szeretetvendégséggel zárult.

KÖVESPATAKI LÁSZLÓ

Először (úgy is mondhatnánk, hogy „kezdetben”) arról hallottunk, olvastunk, hogy egy közel-keleti országban felborult a békés rend, polgárháború alakult ki. Ebben az országban (Szíriában) számottevő ortodox keresztyén kisebbség is él, ill. élt a muzulmán többség mellett. Mi, különböző felekezetekhez tartozó magyar keresztyének növekvő együttérzéssel figyeltük az ottani keresztyének sorsát, akik a polgárháború elsősorú áldozataivá váltak. Merem állítani, ha ez időben Szíriából menekülő keresztyének érkeztek volna (akár nagyobb számban is) hazánkba, szíves fogadtatásra találhattak volna.

Az események azonban egy idő múlva új irányt vettek: hirtelen létrejött az ún. Iszlám Állam, s ennek gyors terjeszkedése nyomán különböző országok mohamedán tömegei indultak meg Európa felé. Ki érti ezt?! Saját hitsorsosaiikat üldözik né tán? Menekülnek a muzulmánok a muzulmánok elől? ... Avagy esetleg egyenesen küldik őket? Az ui. egyértelmű, hogy a tömeges migránsáradat belőlük verbuválódik...

NYITOTT SZEMMEL

Menekülés, vagy népvándorlás?

Közismert, hogy a muzulmán tömegek népvándorlása már tavaly elérte hazánkat, s hogy kormányunk hogyan igyekszik az agresszív áramlatnak ellent állni. Tekintve az ezzel kapcsolatos bel- és külföldi ellenvéleményeket, el kell ismernem, hogy ezúttal egy politikai kérdéshez szólok hozzá. Mégis szükségesnek tartom erről szólni, mert mi, református magyarok egyszerre vagyunk keresztyének és magyarok!... és a magyarságnak a betelepülő idegenekkel kapcsolatosan szomorú történelmi tapasztalata van – még akkor is, ha nem másvalásúak! Hazánk a XVI. és XVII. század pusztító háborúi után erősen megfogyott népesség tekintetében. Sok-sok megműveletlen föld várt új, dolgos gazdára, s ez a XVIII. század folyamán idegen telepések tömegeit vonzotta hazánkba. Amely területet viszont egy más nemzet fiai belaknak, azt előbb vagy utóbb meg is szerzik

maguknak – amint ez nem kevés magyar területtel történt (lásd: Trianon).

Európa tőlünk nyugatra élő népeinek, országainak nincs ilyen történelmi tapasztalata. Hasonlóképpen nincs tapasztalatuk az iszlám követőinek lehengerlő erőszakosságáról. A közöttük még létező lagymatag keresztyénséget ismerve csupán vallásként – azt hiszik, hogy a muzulmánokat is meg lehet szelidíteni, vagy könnyedén el lehet világiásítani... Bizonyára el sem tudják képzelni, hogy mondjuk 20 év múlva a (nagyvárosokban adigra már többségbe került) muzulmánok a nők számára a csador kötelezővé tételét, további 10-20 év múlva az általános iszlám törvénykezés bevezetését fogják követelni... Az iszlám célkitűzése ui. nem spirituális; nem a lelkek megnyerése a célja, hanem a társadalmi rend átalakítása a Koránnak megfelelően.

Nagyvárad: Presbitereknek a 450 éves Helvét Hitvallásról

DR. HARDY F. GÁBOR

Augusztus végén Szövetségünket képviselve hárman vettünk részt (dr. Szilágyi Sándor ügyvezető elnökünk, dr. Szabó Dániel nemzetközi tanácsadó és én, dr. Hardy F. Gábor, a Szövetség Etikai Bizottságának elnöke) a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Presbiteri Szövetségének 11., három napra meghirdetett konferenciáján, mely ez év augusztus 26-28. között került megtartásra a Nagyvárad Püspöki Palota dísztermében.

A konferencia központi témája: *450 éves a II. Helvét Hitvallás*. A meghívót a fent idézett igehellyel kaptuk.

Szállásunkon egyetemi hallgatóknak érezhettük magunkat, mivel a Partiumi Keresztény Egyetem kollégiumában laktunk, s étkeztünk is a menzán volt. Amennyiben a hallgatók is ilyen jó ellátásban részesülnek – s azt gondolom, miért ne így lenne – okuk panasza bizony nem lehet.

Ahogy az a konferencia jellegéhez illik, most is nyitó áhítattal kezdtünk, melyet közös énekkel vezettünk fel. Több alkalommal vettem már részt erdélyi református rendezvényen, s mindig meg kellett állapítanom kicsit szégyenkezve, hogy bizony mi erdélyi, partiumi Testvéreinkhez képest énekeinket mintha csak suttogva, bátortalanul vinnék az Úr elé. Itt nem volt sem orgona, sem egyéb zene-szerszám, csupán Atyánk által megalkotott torkunk, mint legcsodálatosabb zenegép. Az ablakok beleremegtek abba az orgánumba, ahogyan Atyánkfiak énekeltek, s nagy örömünkre magukkal ragadtak minket is.

Következett a bevezető áhítat, melyet Csűri István püspök úr tartott a Luk 23,44-49 alapján. „Isten lehajolt hozzánk, a Mindenható Isten lehajolt az emberhez.” „A kegyelem és a Isten Törvényei. E kettőre kell helyeznünk a hangsúlyt.” „A hit és a hitvallás nem magánügy.” E néhány mondattal érzékeltetném a prédikáció vezérgondolatait.

Az áhítat után Tóth András, a Szövetség elnöke nyitotta meg a konferenciát, köszöntötte a jelenlévőket, külön is a meghívott vendégeket, majd nem maradt el a mi köszöntésünk sem, s hoztuk Gyülekezeteink köszöntéseit is.

Jézus Krisztus mondta: „Új parancsolatot adok néktek, hogy egymást szeressétek; a mint én szerettelek titeket, úgy szeressétek ti is egymást. Erről ismeri meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretni fogjátok” (Ján 13, 34-35).

Az előbbi Ige hangzott el köszöntéseink alkalmával, Szövetségünk elmúlt évi szolgálatainak rövid ismertetésével, valamint a köszöntőt kicsit később mondott „Dani Bátyánknak” (dr. Szabó Dániel) a nemzetközi missziók munkájáról tartott rövid beszámolójával együtt. A mindannyiunk Dani Bátyja e konferenciára is Dél-Koreából érkezett, és beszámolt ottani tapasztalatairól.

Igen száraz, lexikális lenne beszámoló, ha most szépen mennék sorba, s minden előadásról külön-külön beszámolnék, nem beszélve írásom jelentős terjedelméről, mely lapszámunkban el nem helyezhető lenne. Azonban minden előadót megillet a tisztelet és köszönet, hiszen, ki már készült előadásra, s tartott – de szerintem, aki nem, az is –, tudja, hogy az mily sok idővel, fáradsággal jár.

Sorrendben tehát a következő előadásokat hallhattuk:

A II. Helvét Hitvallás megújító tanítása (Szász Bálint Róbert lelkipásztor, Szilágysámson); a II. Helvét Hitvallás hatása a mai igehirdetésre (Pocsveiler István lelkipásztor, Lecsmér); az első nap befejezéséért következett az esti áhítat (Vincze Zoltán, Nagyvárad – Csillagváros) Jézus főpapi imája alapján (Ján 17,6-11); reggeli

áhítat (Dénes István Lukács generális direktor, Élesd) a 100. Zsolnár alapján; a II. Helvét Hitvallás születése és egyetemes jelentősége (Dr. Juhász Tamás nyugalmazott teológiai tanár); zenés előadás (Vox Pastoris, Bihar egyházmegye lelkész-kórusa); a hit tisztaságának alapja (Kulcsár Árpád lelkipásztor, Értarcsa); a zürichi reformáció hatása a magyar reformációra, és a II. Helvét Hitvallás a magyar reformátusoknál (Dr. Juhász Tamás nyugalmazott teológiai tanár); a konferencia kiértékelése (Vinczné Pálfi Judit előadótanácsos, Nagyvárad – Csillagváros); elnöki zárószó, majd esti áhítat következett (Herdeán Gyöngyi lelkipásztor, Nagyvárad – Újváros).

Nem maradt el a programból a városnézés Török Sándor, a Bihar EMPSZ elnöke vezetésével.

A konferencia vasárnap istentisztelettel zárult, úrvacsoraosztással újkenyér ünnepére (Igehirdetés: Sándor Lajos lelkipásztor, agenda: Herdeán Gyöngyi lelkipásztor, Nagyvárad – Újváros).

Sajnos a vasárnapi alkalmon már nem tudtunk részt venni.

Köszönet illeti az előadókat, szolgáló lelkészeket a házi-asszonyokat is, kik gondoskodtak az ilyen alkalmakról soha el nem maradó finom, még harmadnap is omlós kakaós és mákos kalácsokról, kávéról és vízről.

Az Igéken, igemagyarázatokon túl, sokkal gazdagodhatott tudásunk a II. Helvét Hitvallás, bizony sokszor igaztalanul elfeledett tanításairól, pedig a Heidelbergi Kátén túlmenően a Helvét Hitvallás is református egyházunk alappillére.

A magyar nemesség, és így a nemzet tagjainak is többsége a II. Helvét Hitvallást, annak kihirdetését követő évben, 1567-ben már elfogadta Debrecenben, majd folyamatosan alakultak a magyar református gyülekezetek, s választottak presbitériumokat.

Csupán érdekességként mondom befejezésül, hogy Krisztus második eljövételét várva, folyamatosan mennyire gyorsulnak a történések: a Szentírás magyar nyelvre fordítására több mint egy évezredet kellett várakozni, a II. Helvét Hitvallás pedig 1616-ra, elfogadását követő fél évszázaddal, már megjelent nyelvünkön.

Presbiteri Szövetségünk, és ezen túlmenően a Kárpát-medencében létező református presbiteri szövetségek mindennemű rendezvénye szinte egyedüli lehetőség a református gyülekezetek közötti kapcsolattartásra, egymás örömeinek, gondjainak megismerésére. A Zsinati, Egyházkerületi, Egyházmegyei Közgyűléseken sok lelkész, főgondnok találkozik, azonban itt mégsem beszélhetünk gyülekezetek közötti kapcsolatépítésről. Ezen igen fontos feladatot ma elsődlegesen a Presbiteri Szövetségek tartják fenn. Egy-egy rendezvény szünetei, esti, reggeli étkezés közben egymással folytatott beszélgetései, majdhogynem oly fontosak, ha nem fontosabbak lelkünk épülésének, mint az előadások, hivatalos megbeszélések, döntések.

Sólyomkővár: presbiteri szolgálat – felelősséggel

SZÓNYI LEVENTE

Immár 11. alkalommal szervezte meg őszi konferenciáját a Szilágy-somlyói Református Egyházmegye Presbiteri Szövetsége. A közel 150 résztvevő szeptember 10-én érkezett a Sólyomkővári Ifjúsági Központba.

A megnyitó istentiszteleten magam hirdetem Isten Igéjét a napi Ige, az Efézus 5,1-2 alapján. Isten követésére buzdított bennünket az apostol, és aki Isten gyermekének tekinti magát, nem is tehet mást, mint bizalommal követi azt, Akitől biztonságot és védelmet kap. A gyermekek számára az első példakép a szülő, akire felnéz, akiben megbízik. Isten is ezt a bizalmat kéri és várja tőlünk. Isten követésének legfontosabb ismérve: a szeretetben való járás. Ez az önfeláldozó szeretet tesz bennünket igazán Isten gyermekeivé, és ad nekünk helyes magatartást e földi életben.

Az igehirdetés után *Szűcs János*, az egyházmegyei Presbiteri Szövetség elnöke köszöntötte az egybegyűlteket: meghívott vendégeket, lelkipásztorokat és presbitereket. Megállapította, hogy a jelenlevők létszáma jelzésértékű számára: igény van az ilyen jellegű találkozókra, ahol Istennel és egymással közösségben lehetnek a presbiterek.

Tóth András, az egyházkerületi Presbiteri Szövetség elnöke köszöntő szavaiban a presbiteri hivatás méltó betöltésére hívta fel a figyelmet: legyenek világ világossága, ahol az emberek látják a jócselekedeteiket és dicsőítik a mennyei Atyát.

Köszöntések után következett egy előadás, amit *Dr. Tóth János*, a magyarországi Békési Területi Presbiteri Szövetség elnöke tartott. Az előadás címe: *A presbiter felelőssége a kálvini etika érvényesüléséért a gyülekezetekben*. Az előadás bemutatta a református (azaz kálvini) erkölcsan tulajdonságait. A jó és rossz közötti különbséget csakis bibliai alapokon, a Szentírás tüzetes tanulmányozásával tudjuk megállapítani. Csakis így sikerülhet Istennek tetsző, erkölcsös életet élnünk és ezt példaként felmutatnunk a gyülekezetben. A presbitereknek fontos szerepük van abban, hogy minél jobban megismerjék a református erkölcs fő tulajdonságait és azt minél gyakorlatiasabban megélik a mindennapokban, a gyülekezetben. Kálvin János reformátorunk nagy hangsúlyt fektetett az egyházfegyelemre, amit meg is tudott valósítani Genf városában. Sajnos mára már megkopott az egyházfegyelem gyakorlása a gyülekezetekben, pedig igazi tartást és hitelt csak ez tud igazán adni egyházunknak a mai modern világban.

Előadás után a hozzászólások következtek.

Uri Imre lelkipásztor megerősítette, hogy a kálvini etika ma is aktuális érvényű. Ugyanakkor megosztotta dilemmáját az európai migrációs problémával kapcsolatban. Nagyon nehéz a keresztyén etikát – amely szeretetre és befogadásra alapul – összeegyeztetni azzal a

keleti etikával, amivel az arabok érkeznek és erőszakos cselekedetekkel „vallják meg a saját hitüket”. Szerinte az egyházfegyelemmel vissza kellene térni a kálvini etikához, mert igencsak megkopott a mai egyházban.

Módi István presbiter minden presbiter társának javasolja, hogy olvassa el az 1Péter 5,1-9 verseket, amelyek iránymutatóak mindenki számára a szolgálatban.

Fazakas Sándor lelkipásztor arra hívta fel a figyelmet, hogy mindenkinek kell legyen erkölcsi alapja arra, hogy mindaz, amit mond vagy tesz, harmóniában legyen Isten akaratával. Sokszor nehéz dönteni a jó és a rossz között, és ezért éberségre van szükségünk.

Bogya Miklós lelkipásztor szerint a presbiteri hivatás felelősséggel jár. Mindenki úgy vállalja el ezt a szolgálatot, hogy tudnia kell: mindenek előtt Jézus Krisztusnak tartozik elszámolással, és nem a lelkésznek vagy a gyülekezetnek. Jézus kéri majd számon, hogy miként sáfárcodtunk a gyülekezetben.

A kávészünet után a *Varsolci Ifjúsági Csoport* szolgálata következett. Énekekkel és versekkel tettek bizonyosságot Isten kegyelméről és szeretetéről. A hallgatóság is bekapcsolódott a szolgálatba, együtt énekelve az ifjakkal.

A konferencia összegzésében *Bogdán Szabolcs* megválasztott esperes szólt az egybegyűltekhöz. A napi ószövetségi Ige, a 2Kronika 33,1-2 verseit olvasta fel, amelyek elsöre meglepően csengtek a fülekben. Manassé király utálatos életéről szólt, aki nem járt Isten útján. Igaz, hogy apja Ezékiás király Isten előtt kedves és kegyes király volt, de a fia eltért ettől az úttól. Mi is döntés elé kerülünk naponta: akarunk-e Isten szerint élni vagy sem? Manassé inkább a világ szerint élt, a világnak akart tetszeni. De ezzel Isten előtt utálatossá vált.

Aztán amikor Isten próbára tette őt, megtért és megújította életét. Megalázta magát Isten előtt és irányt változtatott. Ez az Ige nekünk is ezt az irányt javasolja. Amennyiben még nem döntöttünk teljesen Isten mellett, ne habozunk: lépünk még ma Isten útjára és erre vezessük az embereket is.

A presbiteri konferencia szeretetvendégséggel zárult, ahol tovább folytatódott a beszélgetés a résztvevők között. Együtt épültünk lélekben ezen a napon is, hogy Isten szolgálatában helyt tudjunk állni.

Híradás Székelyföldről

DR. SZILÁGYI SÁNDOR

Az Erdélyi Református Egyházkerület Presbiteri Szövetsége f. év szeptember 2-3-án elnökségi konferenciát rendezett Sepsiszentgyörgyön, amelyre az Egyházkerület valamennyi megyei szervezetének elnöksége hivatalos volt. A konferenciára meghívást kapott az MRPSz elnöksége is, amelyet *Bittó Zoltán* FB elnök, *dr. Szabó Dániel* nemzetközi tanácsadó, *Váczi Gábor* titkár és *dr. Szilágyi Sándor* ügyv. elnök képviselt.

Sepsiszentgyörgy a Székelyföld egyik nagyvárosa, kb. 60 000 lakossal, amelynek legalább 80% magyar, és mintegy 16 000 református egyháztag. A szelíd dombok között fekvő település sok, magyar vonatkozású történelmi emlékekkel dicsekedhet; itt ígérte meg Gábor Áron a 48-as szabadságharc vezérkarának, hogy „Lészen ágyú!” – és lett is. Négy református gyülekezete van: Vártemplomi, Bel-sővárosi, Szemerjai és Gyöngyvirág utcai. Ez utóbbi a legfiatalabb, 2005-ben létrejött, 1800 lelkes gyülekezet, amelyik most építi nagyobb templomát; ez látta vendégül ezt a konferenciát is.

A konferenciát az erdélyi szövetség elnöke, *Pályi József* nyitotta meg. A nyitó áhítatot a Barsi Egyházmegye esperese, *Szegedi László* generális direktor tartotta a 100. zsoltár alapján. Az Igéből 3 fogalmat emelt ki: öröm és szolgálat az Úrban. A történelemben az öröm és a szolgálat nemigen fért össze. Egy magyar szólásmondást idézett: „halálra dolgozom magamat”. A mai korban megjelent a szociális gondoskodás, a diakónia, hogy a szolgálat ne csak szenvedés legyen. A mai ember sokszor túlvállalja a munkát, hogy az örömeire elég tartalékot szerezzen, de a hét végén fáradtak, kimerültek az emberek. Ha szolgálatunk öröm az Úrban, olyan, mint amikor két, külön-külön mérgező elem, a nátrium és a klór, összevegyülve tápláló sóvá válik. Kérte a presbitereket: úgy szolgáljanak, mint akik Istennek szolgálnak. Kérte a gyermekeket: úgy tanuljanak, mintha Istennek tanulnának. Nekünk van szükségünk a felismerésre, hogy Isten munkatársai vagyunk, hogy örömünk teljék benne.

A konferencián *Bartos Károly* komollói lelkipásztor tartott három részből álló előadást. Az előadás címe „Isten vezetése és az emberi tévutak” volt. Az első két előadás-részben a *társadalmi eltérésekről* beszélt. Elmondta, hogy őt zavarják a gyenge emberek. Példaképpen állította a hallgatóság elé Gábor Áront, Dugovits Tituszt, Széchenyi Istvánt. Az üdvörténetből Mózes, Noét, Ábrahámot emelte ki. Ilyen embereket keres ő. Mai típusokra mutatott, akikből nehezen lesznek hősök. Hármasság az embernek: *nemzeti, vallási és nemi identitás*. A liberális nézetek szerint ezekre nincs szükség. Vetített képekkel és kisfilmmel illusztrálta mondanivalóját. A XXI. század nemzedékének fő baját abban látja, hogy elvesztették a család példaadásban nyújtott támogatását. Részletezte az apahiány, ill. az anyahiány következményeit. Elmondta azt a nézetet, hogy nőnek születnek, férfiak nevelődnek az emberek.

Kiscsoportos beszélgetés során öt csoportban beszéltek meg az elhangzott előadás főbb állításait. Ezután folytatódott az előadás az *egyházak eltévelyedéséről*. Elemezte az Istenhez való hasonlóságot és az istenképűséget. Jóó Sándor szerint ezen a helyen a „celem” szó áll, amely állóképet jelent. Ez nekünk nagyon szép jelentést hordoz: közvetítői vagyunk Isten szellemi világának. Vajon árad-e rajtunk keresztül ez a szellemi világ? Hagyományos szokások, elkülönülések

ittthon és külföldön még ma is élnek. Izraelben három kegyességi mozgalom volt Jézus korában. A farizeusok a Tóra alapján sok új törvényt alkottak és nagyon nehezé tették a kegyes életet. Az esszénusok voltak az irgalmasság gyakorlói, a szadduceusok az istentiszteleti rendre tették a hangsúlyt. Így három részre bontották az ószövetes vallást. A mi korunk kérdése: mi vagyunk az istenképűek, vagy mi akarjuk az Istent a magunk képére faragni? Torzulások vannak az ún. „fekete” teológiában, a dél-amerikai „felszabadítás” teológiában, a feminista teológiában. Két további torzulás: a büntudat-keltés és az önbecsülés leépítése.

Vacsora után elszállásolásunk egy sérült gyermekek otthonának vendégszobáiban volt a 12 km-re lévő Sepsikőröspatakon. Másnap reggel *Tóth Anna* kálnoki lelkész tartott reggeli áhítatot, melynek összefoglalóját lapunk más helyén közöljük.

Másnap reggel Szövetségünk előző elnöke, dr. Szabó Dániel üdvözölte a konferenciát és adott számot gondolatairól és élményeiről. Érintette napjaink problémáját, a migrációt, valamint történelmi tapasztalatokra hivatkozva, nagy költők számos versét fejből idézve, adott biztatást békülésünkre Istennel és egymással.

Isten bennünket világgóság hordozóinak rendelt a liberális világban. Példaként hozta fel Dél-Koreát, ahol csak Szöulban 300 teológiai akadémián ezrével képeznek lelkészeket az egész földkerekségen végzendő szolgálatokra.

Ezt követően az előző napi előadások folytatása következett. *Bartos* Nagytiszteletű úr folytatta az eltévedésekről megkezdett előadást és az *egyénről* volt szó. Különleges kérdést tett fel: *hogyan tudjuk meg Isten akaratát az életünkre nézve?* Párválasztásnál, presbitériumi döntéseknél mi mozgat bennünket? Két típusa van Isten akaratának megismerésének. Egyik típus, amikor az „én” lelki határai megnyílnak, hasonlóan a szerelmesek közötti kapcsolathoz, amikor kimondják egymás gondolatát. Felolvasta a Róm 5,5-öt, ahol Isten szerelméről van szó, ami – ha megérint – lángra lobbansz. Saját Isten-élményét hozta fel példának. A másik típus az álom – amelyet Gyököcssy Endre „király-álom”-nak nevezett. Ez még ma is előfordulhat. A félműveltség veszélye a racionalitás, amely elutasítja ezt a módot Isten akaratának megismerésére. Ajánlotta az 1Kor 6,9 és következő verseit olvasásra, hogy igazodjunk Isten akaratához. Vizsgáljuk meg, hogy ahová megyek, amit akarok, Jézus velem tartana-e?

A záró áhítatot *Bancea Gábor* helyi lelkipásztor tartotta a Luk 9,1-2. alapján. Hangsúlyozta, hogy tudatosítsuk magunkban, hogy mi itt Jézus nevében gyűltünk össze. Rossz tapasztalataink vannak a politikai gyűlésekkel, de sokkal komolyabban kell vennünk az egyházi gyűléseinket, és ne törődjünk a gúnyos szóbeszéddel. Jézus kiküldésük előtt összehívta a tanítványokat; ha az Ő nevében hívjuk össze a tanácskozást, akkor nem kell törődnünk külső hatalmakkal. Nagy dolog, hogy két harang hívhatja a gyülekezetet ebbe a féligkész templomba, de ez nemcsak emlékeztet hitvalló őseinkre, eleinkre, hanem komolyságra int, mert Jézus hív az istentiszteletre. Hatalmat ad nekünk, amint a tanítványoknak is, hirdessük Isten Országát, gyógyítsuk a körülöttünk élőket, a társadalmat, a gyülekezetet, szolgáljunk nekik Jézus nevében.

Városnézés keretében megnéztük a város Vártemplomát, a Mikó Kollégium vitatott tulajdonjogú épületét, és azt az épületet, ahol Gábor Áron 1849-ben megígérte az ágyúkat.

Cigánygyülekezeteink képviselőjében Dél-Koreában

D. SZABÓ DÁNIEL

Testvéri, gyülekezeti cigánymissziói kapcsolataink meghívásában augusztus 15–26. között Isten segítségével dél-koreai úton lehettem távol, ahol naponta szolgálatokat végezhettem, gyülekezeteket látogattam és megbeszéléseket folytattam. Valóban távol voltam, hiszen a Budapest–Szöul közötti repülőút Dubai-ban történő rövid átszállással 18-20 óráig tartott.

Hol vannak a hídfő állásai annak a hatalmas szellemi, lelki ívnek, mely Közép-Európa és Délkelet-Ázsia koreai missziói világa között feszül, és oda-vissza közös látásokat, törekvéseket közvetít, erősít, és azokról együtt is szeretne bizonyosságot tenni felbolydult világunkban?

Akármilyen szokatlannak, vagy éppen nehezen érthetőnek látjuk, halljuk, mégis a mi itthoni hídfőnket azok az olykor alig számon tartott nagyon egyszerű, kicsi cigány gyülekezetek formálják, kiket az evangélium megszólított, vagy már meg is ragadott. Isten Országának tervében „nagydiplomáciai” szolgálatot kaphat a királyi vacsora asztalához akár a sövények mellől letelepedő élet és közösség is.

Az a szándék, hogy „együtt” szeretnénk bizonyosságot tenni, csupán nagy alázatban és reménységben fogalmazódhat, hiszen nyilván óriási adottságbeli és nagyságrendbeli különbségeket takar. Akkor is így van, ha két világbirodalom között (Japán és Kína) ugyanúgy küzdöttek, véreztek, s egy-egy történelmi időszakban (pl. 1910–1945) szinte már-már fel is morzsolódtak dél-koreai testvéreink a nagyhatalmi katonai, ideológiai és pogány vallási taposás alatt. Így sok tekintetben a mi germán és szláv hódításokra, minket ért felszámolási törekvésekre és vétkeink szerinti ítéleteinkre is gondolhatunk, hogy a mongol, tatár, török betöréseket és itt maradásukat már ne is említjük.

Négyezer év mélységéig számon tartott történelmük száalai között – sajátos kötődéssel – mi is helyet kapunk távoli rokonként, s a 20. század nagy nemzeti tragédiái sorában, a mi Trianonunk idején már alig 18-20 millióan vannak dél-koreai testvéreink. Ezeket egybevetve a magunk sorsával, valóban szívából vallhatjuk mindkét népre nézve: „csak az Úrnak nagy kegyelme, hogy még nincsen végünk!”

A 20. századi japán-amerikai háború befejezése pillanatában a Szovjetunió sem mulasztotta el azonnal lerohanni a Szahalin szigetet és Dél-Korea északi részét, majd teljes erővel felfegyverezte északot, és 1951-ben kínai támogatással együtt, minden bejelentés és jelzés nélkül, mint rablőháború ráözönlött az újra megnyert békében, a nagy pusztítások után emberi és társadalmi kapcsolatait rendezgető védtelen, békés déli részre. Ugyanezt tette 10 évvel korábban a birodalom északnyugati szélén, amikor hősiiesen küzdő finn rokonainkra és a Baltikumra támadt reá.

Végül az amerikai tengerészgyalogság és az ENSZ hadsereg zárta le a határt észak és dél között. Mindenki ismeri a mai tragikus helyzetet északon, de azt kevesen tudják, hogy amikor dél már újra szabad lett és egyben a világ legszegényebb állama is (ENSZ meghatározás), a misszionáriusok ezrei tértek vissza Dél-Koreába, s vitték az Evangéliummal együtt országuk támogató szándékát és Isten Országának távlatait.

A 20. század elején kibontakozott nagy koreai ébredés (1907), mely alig 20 évvel a Koreai Egyház születése után jelent meg, akár évente duplázza meg a gyülekezetek számát és elindult egy méreteit, szándékát tekintve egyedülálló világmiszió, a Föld, a Globus népeinek eléréseért. 1910-re már 800 iskolát alapítanak a misszionáriusok és gyakorlatilag a koreai iskolarendszer teljes egészében kerestélyen gondozásban van.

Ehhez a missziói látáshoz igazodott a presbiteriánus, református felekezet és más felekezetek lelkészsképzése is, s így lett Szöulban 300 teológiai intézet. Amikor az elmúlt hetekben Choi Young dél-koreai munkatársam hazalátogatott évfolyam találkozóra, kérdeztem, hányan voltak az évfolyamon? – Ötszázan és ebből hetvenen letünk külmisszionáriusok. A három évfolyamon 1500 teológus végzett. Ehhez a látáshoz engedte Isten felzárkózni a 6 autógyárat is, a 2 hatalmas hajógyárat, a világ 8. legerősebb gazdaságát. Európának 10 ezer külmisszionáriusa van, Dél-Koreának 25 ezer. Igen jelentős a tengeri missziója is, 6 óriási tengeri kikötője van, melyen egyenként és évenként mintegy 2500 tengerész fordul meg a világ minden részéből, abból a 7 millió tengerészből, akik a világ tengereit járják. Magyarországi munkatársam, a már fentebb említett Choi Young lelképásztor maga is tengerész misszionárius volt 7 éven át és ez idő alatt 15 tonna kínai Bibliát osztott szét a kínai tengerészek között – sokféle úton!

Mostani tartózkodásom alatt „Johanna” – mi így hívjuk dél-koreai zongora tanárnőnket az itthoni cigánymissziókban – szintén otthon volt látogatásom alatt, családja és gyülekezete körében, és így ő volt a segítőt és a kalauzom is kintlétem idején, édesanyjával együtt a lelképásztor családok mellett. Nem tudom eléggé megköszönni ezt a gazdag testvéri segítséget. Ő otthon egy 40 ezres gyülekezet tagja, ahol 80 lelképásztor szolgál. Magam egy kisebb családias gyülekezetben szolgáltam, melyben a lelképásztor orvos is, felesége is orvos és egy magánklinikát is vezetnek, de lelkészársakkal egyetemben nagyon buzgón gondozzák a gyülekezetet, számos laikus munkás bekapcsolásával.

Ez a világot elérő misszió egy a jelenlegi Magyarország területének megfelelő nagyságú országból származik, és sugárzik ki, vagyis Dél-Koreából, melynek azonban 70%-a lakhatatlan, magas sziklás hegység. Így Magyarországunk mintegy harmadrészen 60 millió ember él. Sokszor úgy tűnik, mintha Dél-Korea egyetlen nagyváros lenne, és benn a mezőgazdasági területek a város gyönyörű parkjai lennének csupán. A Koreai Egyház teljes szolgáltatást betöltő börtönt is tart fenn, melyben csak megtért, hívő rabőrök szolgálhatnak. Minden rab külön lelkigondozást kap, és egy-egy gyülekezethez van bekapcsolva. Kicsit összefoglalva a fentieket: az alig 130 éve született koreai kereszténység rövidesen hatalmas ébredést élt át (1907), majd a mártírság korszaka következett és az imádságé (1910–1945; 1951–1953), míg Isten megáldotta őket a világmiszió távlatával és szolgálatával.

Isten a mi számunkra is nagy kapukat nyitott itthon, határaink kívül és szerte a világon. Kérjük mi is egyre növekvő látást, növekvő engedelmisséget és erőt.

Veni creator Spiritus! Jöjj, teremő Szent Lélek!

Templom és iskola szeretetkapcsolata

KUN JÁNOSNÉ

Presbiteri továbbképzés volt Szentmártonkátán 2016. június 11-én. Az érkezőket *Vizi Zsuzsanna* lelkipásztor és a gyülekezet tagjai nagy szeretettel fogadták.

A regisztráció után a templomban *Vizi Zsuzsanna* lelkipásztor tartotta a rövid áhítatot a Lukács evangéliuma 4. részének 18. és 19. versei alapján. Az áhítatban elhangzott, hogy kétféle vakságról tudunk. Testi és lelki vakságról. 4 jellegzetes gyógyítás van a Bibliában ezzel a csodával kapcsolatban. Tehát nincs sablon, az Úr Jézus szabadon végzi ezt a szolgálatát, ezt a csodáját.

A betsaidai vakot mások viszik az Úr Jézushoz, aki meggyógyítja a beteget. Legyen szemem nekem is másoknak a meglátására, akiket nekem kell az Úr Jézushoz vezetnem. *A betsaidai vakot* kétszer érinti meg Jézus, és a második érintés után lát messze világosan, mindent.

Nem egyszer szoktuk mondani, hogy hallgatom az igehirdetést, és megérintett az Ige. Megérintett, mert szólt hozzám, hallottam a lelki fülemmel az Isten szavát, hozzám szólt, velem beszélt. De igazán világosan csak akkor értem az Igét, amikor másodszor, vagy többször hallom, akkor lesz egészen világossá Isten üzenete.

Azután ott van *Bartimeus*. Vak volt, ezért koldulnia kellett. Vakság és koldulás mindig összefügg. Hányszor koldul az ember szeretetet, gondolatot, segítséget. *Bartimeus* hallhatott Jézusról, azért tudta megszólítani. Amikor valaki hall Jézusról, akkor tudja, hogy kihez kell fordulnia. Szükség van arra, hogy mi magunk másoknak beszéljünk róla, hogy halljanak az emberek Jézusról. Egyszer egy presbiteri csendesnapon történt, hogy egy ember megvallotta: 30 évig járt templomba, de most értette meg, milyen gyarló ő. Most látta igazán önmagát úgy, ahogy Isten is látja. Egy másik vigasztalan ember úgy érezte, hogy gödörbe jutott az élete, de megtanulta azt, hogy a gödörből is lehet felfelé nézni.

Jézus készítette el azt az alkalmat, és ezt a mai napot is ő készítette el, és milyen jó, hogy mi hálaadással élhetünk ezzel.

Isten Igéje hangzik a mai napon közöttünk is, és hisszük, kérjük, hogy nyitogassa tovább a mi szemünket, és lehessünk magunk is munkatársak ebben.

Az áhítat után Szentmártonkátá polgármestere köszöntötte a résztvevőket és köszönte meg a pedagógusoknak egész évi felelősségteljes, áldozatos munkájukat.

A szülői munkaközösség nevében is köszöntötték a pedagógusokat. A köszöntő elején egy Nagy László idézet hangzott el.

„Vezesd őket, utat ne tévessz, s magadhoz mindig hű maradj. Mert élen állsz, és messze látszol, sose feledd, példa vagy.” A gyermekek énekekkel, versekkel és csodálatos harangjátékkal köszöntötték a pedagógusokat.

A presbiteri szövetség délpesti egyházmegyéjének a konferenciáját *Dr. Szabó Károly* nyitotta meg.

Ma azért jöttünk, hogy hálát adjunk azoknak az életéért, akik gyermekeinket nevelik. Minősített pillanata az életünknek, amikor Isten nekünk szóló üzenetét megértjük a gyermekeken keresztül.

Judák Endre egyetemi tanár, a presbiteri szövetség oktatásért felelős vezetője is sok szeretettel köszöntötte a pedagógusokat.

Ezután *Hajdú Zoltán* előadása következett. Apostolok cselekedetei 26. részének 18. versében Pál apostol is erről beszél, ahogy a mai nap témája is *a református lelkiség*, ezen belül a megtérés, bűnbánat, és bűnbocsánat.

A református lelkiség, és ezen belül a megtérés, bűnbánat és bűnbocsánat nagyon is összekapcsolódnak, egymásból fakadnak. Az áhítatban elhangzott, hogy az Úr Jézus életében nincs sablon, mert ő szabadon munkálkodik, és az ő Lelke által meg tud embereket szólítani, és csodákat tud egy ember életében véghezvinni, hogy megváltozzon az embernek az élete. Mert a megtérés nem más, mint hogy az embernek az élete gyökeresen megváltozik. Ezért nagyon fontos, hogy arra figyeljünk, amit a Szentírás tanít nekünk. A Szentírás az igazi tiszta kijelentés, amit Isten nekünk adott. Ezekről a kérdésekről is a Szentírás képében kell gondolkozni.

Nagyon fontos, hogy mit tanít a Szentírás Istenről, és mit tanít az emberről. Isten Lelke milyen tükröt tár elém, amikor eljövök a templomba és hallgatom az Isten Igéjét?

Ha belenézek ebbe a tükörbe, meglátom-e, hogy ki vagyok valójában?

Mert az ember magát jónak gondolja, másokhoz viszonyítja magát, ezáltal magát igaznak tartva.

Isten, aki szent, nem tűri a bűnt, gyűlöli a bűnt, Ő ugyanakkor szerető Isten, sokak számára Atyává lett.

Az első dolog, amivel szembe kell nézni, a bűn kérdése. Már a Biblia elején megtalálható a bűneset. Az Istentől elszakadt ember az engedetlenségben van. Az ember Istentől elszakadt állapotban él, a lelki halálban van, a sötétségben, és így éli az életét. Máté evangéliuma 15. részének 19. versében is erről beszél Jézus, hogy mi van az emberi szívben. A gonoszságok belülről jönnek, és ezek teszik tisztátalanná az embert. A Biblia nagyon komolyan beszél az ember felelősségéről és a bűnről, és arról, hogy az ember önmagán nem tud segíteni. Az evangélium megváltásról beszél, ami nem másként történt, mint Jézus vére árán. Jézus azért jött, hogy életét adja a

bűnösökért. Nem lehet másként engesztelést szerezni. Jézus Krisztus vére lemossa bűneimet, ez tesz tisztává.

A megtérés az Isten munkája. Az az ember, akit Isten kézbe vett, az az ember nem passzív, hanem aktív. A megtérés csodálatos dolog az ember életében.

Református templom
Szentmártonkátá

A Nagyenyedi Bethlen-Kollégium újjászületése

A Romániai Református Egyház tulajdonában levő Bethlen Gábor Kollégium hatmillió eurós felújításának alkalmából tartottak hálaadó istentiszteletet szeptember 17-én Nagyenyeden. Az ünnepségen Kató Béla erdélyi református püspök hirdetett ígét, a magyar kormány képviselőjében Balog Zoltán, az Emberi Erőforrások minisztere vett részt.

Erdély legkorszerűbb, legjobban felszerelt iskolájává varázsolták a frissen felújított nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumot. A patinás épületegyüttes kívülről gyönyörű látványt nyújt. A több száz éves alma mater épületeit hatmillió eurós beruházással, uniós forrásokból, valamint az egyházkerület és a helyi önkormányzat anyagi hozzájárulásának köszönhetően újították és szerelték fel korszerű, digitális oktatóeszközökkel. „Az egyház azért kérte vissza az ingatlanjait, hogy álljon helyre az ősi rend, és nőjön az oktatás minősége, hiszen a mi gyerekeink tanulnak itt” – vallja Kató Béla. A hálaadó istentiszteleten a püspök hirdetett ígét. „Mi a titka a Bethlen Gábor Kollégiumnak, miért tud évszázadok óta szinte folyamatosan működni?” – tette fel a kérdést. „Jeruzsálemben és környékén évezredekken keresztül harcoltak, a várost többször lerombolták, de mindig újjáépült, mert az emberek hittek abban, hogy az Úr velük van. Az Isten oltalmában való erős és személyes hit a titka annak, hogy az enyedi kollégium ma is él és virágzik. Ez a hit öröklődött nemzedékről nemzedékre, és ez élte a generációkat annyi évszázadon keresztül” – fogalmazott Kató Béla. Az ígétet követően Szócs Ildikó igazgató és Maksay Ádám egyházkerületi műszaki előadó, tervezőmérnök beszélt a nyolc évvel

előtt megkezdett munkálatokról. Horatiu Mihai Josan, Nagyenyed leköszönt polgármestere a kollégiumot a város kincsének nevezte, ahol olyan kiválóságok tanultak, mint Kőrösi Csoma Sándor tibetológus. „Isten éltesse az iskolát, amely Nagyenyed, Erdély és Románia büszkesége lehet” – kívánta. Adorjáni Dezső Zoltán evangélikus püspök elmondta: felmenői mind az enyedi kollégiumban tanultak. Ám nem csak ők, hiszen sok barcasági, Királyföldi, dél-erdélyi evangélikus is, aki a nehéz körülmények

miatt nem tudott dunántúli vagy felvidéki magyar scholákba iratkozni. „Ezért a ma Erdélyben élő több tízezres magyar evangélikus közösség a nagyenyedi Bethlen Gábornak is köszönheti létét” – zárta felszólalását a püspök. Balog Zoltán magyarországi miniszter rámutatott: „Erdélyben a reformátusoknál szinte minden Bethlen Gáborral kezdődik. Az erdélyi fejedelem nem tehetett meg mindent, amit kellett, de igye-

kezett mindent megtenni, amit lehet” – fogalmazott. „Most a magyar és a román állam, az önkormányzat és az egyház közös erővel példamutatóan összefogott, és mindent megtett, hogy az európai uniós pályázatból az iskola megújuljon. A pénzt azonban nem szabad könyöradománynak tekinteni. Meg kell értetnünk mindenkivel, hogy csak együtt munkálkodva tudunk megmaradni, együtt építve a nemzetek Európáját egy olyan időben, amikor láthatólag a kontinens fölé viharfelhők gyülekeznek” – mondta Balog Zoltán. Fekete Károly tiszántúli püspök a kárpát-medencei református egyházak köszöntését tolmácsolta.

SOMOGYI BOTOND tudósítása alapján
(drbl)

A bűnbánatról az Ige tanít minket. Van igaz és hamis bűnbánat. A hamis az, ami a világ szerinti, az igaz bűnbánat pedig az Isten szerinti megszorodás, ami megbánhatatlan megtérést eredményez.

A bűnbánat az nem csupán a keresztyén élet kezdete, hanem maga a keresztyén élet. Kálvin szerint a bűnbánatnak két része van. Az óember megöklése és az új ember felöltése. Krisztus uralmának a megvalósulása a hívő ember életében. Amikor az ember átadja az életét és egyre inkább a Lélek vezetése szerint él. Ahogy a hívő ember elindul a hit útján, egyre közelebb kerül Istenhez.

Bűnvallás. A megvallott bűnök nyernek bocsánatot. „Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz ő: megbocsátja bűneinket, és megtisztít minket minden gonoszástól” (1Jn 1,9).

A bűnvallás személyes, konkrét, nevével nevezi a bűnököt. Önkéntes, ezt nem lehet kényszerből. Istennek kell megvallani a bűneinket. Nem a bűn kap felmentést, hanem a bűnös. A bűnvallás lehet egyéni, lelkigondozóval, lelki testvérrel, vagy nyilvános. A bűnvallásnál ott kell lennie a bűn miatti szégyenkezésnek.

A bűn gyűlölése. Az istenfélelem együtt jár a gonosz gyűlöléssel. Mít jelent gyűlölni a bűnt? Elítélem, megvetem, nem te-

szem, nem veszek részt benne. Ha bűnt követtem el valakivel szemben, akkor rendezni a kapcsolatot, ha kárt okoztam, akkor azt megtéríteni.

Ezután elhangzott néhány kérdés, amin igazán elgondolkodhatunk. A meghatározó kérdés az, van-e kapcsolatod az élő Istenel? Van-e Megváltód? Kicsoda neked Jézus Krisztus?

A te életed melyik irányba megy? Oda, ahol Jézus várja az övéit? Vagy pedig oda, ahol az ítélet sújtja azokat, akik az Isten Igéjének ellenálltak?

Az előadás után átmentünk az iskolába és kiscsoportos beszélgetés keretében beszélgettünk a bűnismeretről, bűnbánatról, bűnvallásról. Beszélgettünk arról, hogy volt-e lelkigondozói beszélgetés lelkésszel, vagy lelki testvérrel bűneinkkel kapcsolatban. Választ kerestünk arra a kérdésre is, hogy honnan tudhatom, hogy bűneim megbocsáttak.

A kiscsoportos beszélgetések után a gyülekezeti teremben terített asztal várta a résztvevőket. Itt volt lehetőség tovább folytatni a beszélgetést.

Vizi Zsuzsanna lelkipásztortól érdekes dolgokat tudhattunk meg az egyházközösségről és az iskoláról.

Az alkalmat úrvacsorával zártuk.

A Szentháromság-tan alapján nyugvó istenkép

A Második Helvét Hitvallás a Szentháromságról szóló bibliai tant a következőképpen fogalmazza meg: „...hiszük és tanítjuk, hogy ugyanebben a véghetetlen, egy és oszthatatlan Istenben elválaszthatatlanul és elegyítetlenül a következő személyek különböztethetők meg: Atya, Fiú és Szentlélek, mégpedig úgy, hogy Atya öröktől fogva nemzette a Fiút, a Fiú emberi szóval ki nem fejezhető módon született, a Szentlélek pedig mindkettőtől származik, mégpedig öröktől fogva, és mindkettővel együtt imádandó, úgyhogy nincs három Isten, hanem van három, ugyanazon lényegű, egyaránt örökkévaló és egyenlő méltóságú személy, amelyek megkülönböztethetők ugyan tulajdonságaik szerint, és sorrendben megelőzi egyik a másikat, de nem valamely egyenlőtlenség alapján” (Második Helvét Hitvallás, III. fejezet).

A világos fogalmazás ellenére egyházunkban sok igehirdetés mégis praktikus unitarizmust képvisel, ami azt jelenti, hogy egyesek az Atyáról beszélnek, mások csak Jézusról. Sőt, divatosá vált korunkat a Szentlélek korszakának nevezni, és kizárólag a Szentlélekről beszélni. Az igehirdetésekből gyakran keverik össze a Szentlélek és Jézus helyét a Szentháromság rendjében. Figyelmen kívül hagyják, hogy a Szentháromság személyei együtt imádandó személyek. Még gyakoribb az a téves felfogás

és tanítás, ami a Szentháromság személyeit az Atya tulajdonságaiként, netán személyének három létformájaként mutatja be.

Református körökben egyre jobban terjed az ún. humanista Isten-kép, amely azt vallja, hogy Isten, sőt az egész világmindenség az emberért van, és Isten is az embert szolgálja. Ha pedig az ember nem hisz ebben az Istenben, vagy nem engedelmeskedik neki, akkor ez az Isten nagyon szomorú lesz, és megsértődve sírdogál magában. Ezek miatt sok lelkipásztor és egyháztag nem tud mit kezdeni a szuverén, igazságos és szent Istennel, aki nem tartozik senkinek semmiféle magyarázattal. De felelősséggel sem, miközben teremtményeit a maga isteni módján szereti. Ezért mernek csak kevesen prédikálni a kegyelmi kiválasztásról, ugyanakkor mind többen sugallják a mindenképp üdvözülésének gondolatát. Az erről való meggyőződéshez elég, ha csak a temetési rendről szóló igehirdetéseket hallgatjuk.

Egyházunkban talán a legtöbb tévtanítás gyökere éppen a bibliátlan, hamis Isten-képig nyúlik vissza.

* Részlet Sípos Ete Álmos: „Szent megújulásért és békéért eped” – A földi egyház küzdelmei című könyvéből (Ébredés Alapítvány, Pécel, 2015)

Föld és Ég

DR. NAGY MIHÁLY

A 168 éves Magyarhoni Földtani Társulat 2016. augusztus 24-27. közt Sárospatakon, a Református Teológián tartotta Vándorgyűlését. A mintegy ötven előadás hat szekcióban hangzott el, ezek közül az egyik a „Föld és Ég” szekció volt. Erre utal ennek a beszámolóknak – sokak számára talán meglepő – címe. A szekció előadói a földtudományok, a teológia és más bölcsész tudományok területéről kerültek ki. *Geológusok érkeztek hát teológusokhoz párbeszédre.*

2008-ban, Sopronban volt már egy hasonló című konferencia, amelynek az alcíme ez volt: tudomány és hit. Akkor is a földtudományok művelői voltak a kezdeményezők, ami kedvező fogadtatásra talált a teológusoknál. Akkor volt alkalmam először szembeesni azzal, hogy a geológusok közt milyen sok a Bibliát jól ismerő, olvasó ember. A két terület természetes kapcsolódását vette

és szre a soproni konferencia egyik előadója. Előadásának ezt a címet adta: *A Földön álló és az égig nyúló létra*. Az előadás mottója az 1Móz 28,12 volt: „és álmot látott (Jákok): Egy lépcső állt a földön, amelynek teteje az égig ért.” A geológus előadó (*Dudich Endre*), Prohászka Ottokár teológust idézte: „A természetfölötti rend és a természet: ez az Istenség két könyve. Ne tépjük össze egyiket se, hanem gyönyörködjünk bennük.”

Álljon itt gondolat-ébresztőül a sárospataki szekció néhány előadásának címe is. Kodácsy Tamás (teológus): *Gondolkodom, tehát ilyen a világ – A kozmológiai antropikus elvek teológiai vonatkozásai*. Madarász Tamás (Miskolci Egyetem): *„Aki határt szab a vizeknek.”* Végh László (ATOMKI, Debrecen): *A teremtés és a fejlődést vezérlő természettörvény*. Visky S. Béla (Kolozsvári Teológia): *Fekete lyuk-e a tudomány, a filozófia és a vallás találkozási pontja? Gondolatok John C. Lennox „Isten és Stephen Hawking” c. könyve nyomán.*

Mindkét konferencián meghívott előadóként vehettem részt. Sárospatakon a Debreceni Református Kollégium puritán hitű neveltjét, Szőnyi Pált (1808–1878) mutattam be, aki harminchárom darabos (!) hatalmas ásványgyűjteményét egykori iskolájára hagyta.

Álljon itt befejezésül a szekció előadásai után a (talán nem csak) bennem kialakult három gondolat. A természettudósoknak és a teológusoknak egyaránt fel kell lépniük az áltudományok és az álvalások ellen. A tudomány eredményeit és az evangéliumok örömhírét egyaránt, minél egyszerűbb, közérthetőbb formában kell megfogalmazni. Az értelmi megismerés nem zárja ki a hit által történő megismerést, hanem kiszélesíti. Elvezet annak felismerésére, hogy a látható és a láthatatlan világ egyaránt a teremtő Isten alkotása.

Jelképes jelentőségű volt, hogy a szekció előadásait *imádsággal Balla Péter* református teológus nyitotta, *Sipos Imre* szerzetes pedig zárta. A tervek szerint az elhangzott előadások – az érdeklődésre való tekintettel – könyv formájában is meg fognak jelenni.

A szórványban élő magyar presbiterek 14. konferenciája (III.)

VÁCI GÁBOR

A szombat esti áhítatot *Vita-Molnár Csilla* vallásánár tartotta, az 1Móz 37,1-14 alapján. Minden gyermek növekedését alapvetően három tényező határozza meg: a genetika, a családi és a társadalmi környezet. József szüleiéről meg kell jegyeznünk, hogy az apa, Jákób-Izrael kettős jellem, hisz család. Az anya, Ráhel szintén kettős jellem:

ellopja apja házi oltárait, ugyanakkor irigykedik saját testvére, Leára. Józsefet nem csak szülei szeretik, de Isten is: álomfejtővé teszi. Isten és ember között akkoriban gyakori kommunikációs eszköz volt az álom. Az ószövetségi ember hitt abban, hogy az álmok megvalósulnak, ezért megjegyezték az álmokat. Miért éppen őt tette Isten álomlátóvá? Ez Isten szuverén döntése, ebbe nem szólhatunk bele. József mindent Isten segítségével cselekedett. Az életre nem a cifra ruhák, hanem a megpróbáltatások készítene fel. Nekem milyen szerepet szán Isten az Ő tervében? Engem mire akar felkészíteni?

Az alkalom különlegességét az adta, hogy ezen az estén a presbiteri konferencia közösségéhez csatlakozott az 57. *Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia*, mely „Növekedjete” címmel került megrendezésre, Európa 12 országából mintegy 85 magyar résztvevővel. Ez az ifjúsági társ-konferencia Nagypéntekig tartott. Mindannyiunk öröme szombaton közös játékkal egybekötött ismerkedési est volt, melyet közös étkezés és beszélgetés követett.

A vasárnapi záró istentiszteleten *Varga Pál* lelkipásztor szolgált, Lk 19,28-44 alapján.

Jézus kíváncsi arra, hogy mit gondolnak és mondanak róla az emberek, de leginkább arra, hogy személyesen felismerik-e benne Isten Fiát? A nagy kérdést – „kinek mondanak engem az emberek?”, ill. „ti kinek mondotok engem?” – nem önbizalma erősítése érdekében teszi fel. Az őszinte válasza az embernek van szüksége. Nem elég Őt – politikai értelemben – királyként köszönteni, kevés a koronázó szertartás is. Nem kivont karddal érkezik, hanem meghal értük, bűneikért. A mi bűneinkért. A népet nem megalázni, elnyomni akarja, hanem önmagát áldozza fel értük. Nem ő akar adót kivetni, hanem ő adja oda önmagát váltságul. Ebben áll az Ő királyi hatalma! Döbbenetes, hogy még a tanítványok is majd csak később, az emmausi úton ismerik fel benne Isten Fiát.

Kizárólag a hit óvhatja meg a hívő embert a csalódásoktól és a tévhitetektől. Melyek ezek? Például: „Ha hiszünk, nem lehetünk betegek”, „Ha hiszünk, biztos a gyógyulás”, „Ha hiszünk, nem érhet kudarc”, „Ha hiszünk, nincs többé előttünk bezáródó ajtó, nincs nyomorúság”, „Ha hiszünk benne, minden tökéletesen rendben lesz a családjunkban, emberi kapcsolatainkban” stb. Ha mégis előállnak mindezek, jön a nagy kérdés: miért történnek meg ezek a dolgok? Nem tudjuk összeegyeztetni a problémáinkat Jézus Krisztussal. Jézust még a szűk tanítványi kör is kizárólag a csodák miatt tartja királynak. A tanítványok hozsannázó serege hamar eloszlik, a keresztnél is csak a „szeretett tanítvány” van jelen. Életünk viharai esetén hajlamosak vagyunk elfelejtkezni Krisztus hatalmáról. Ő azért jött, hogy életünk legyen és bőségben éljünk. Van kihez imádkoznunk, van kihez folyamodnunk. Ha kérjük, Ő ad erőt bocsánatot kérni és megbocsátani. A halál fáj, de nem a halálé az utolsó

szó: az áldott Orvoshoz folyamodhatunk. Jézus – minden küszködésünk után – a mi fülünkbe is mondja: „még ma velem leszel a Paradicsomban”. Ereje velünk van, megnyitja az örök élet perspektíváját.

Jó volt részese lenni sok régi baráti, testvéri kapcsolat újraeledésének. A 2017. évi – jubileumi – 15. presbiteri konferencia témája „A reformáció Magyarországon” lesz, dr. *Juhász Tamás* kolozsvári

A konferencia résztvevői

ri teológiai professzor úr szolgálatával. Erre Szövetségünk ugyan csak meghívást és ennek keretében egyben felkérést is kapott egy szövetségi bemutatkozásra. A szeptember 22-25. között Aachenben megrendezendő közgyűlésre is meghívást kaptunk. Ezekért köszönetünket ezúton is kifejezzük.

Ezúton mondok személyes köszönetet az anyaországi szövetség, ill. *Menkéné Pintér Magdolna* nagytiszteletű asszony támogatásáért, a konferencián való részvételem vonatkozásában.

A tanár jutalma

DR. RITOÓK ZSIGMOND

A tanár is kap jutalmakat vagy kitüntetések, érzése szerint megérdemelteket vagy meg nem érdemelteket. Igazi jutalma azonban nem ezek a kitüntetések. (Egy gyakran emlegetett mondás szerint Magyarországon kitüntetést az kap, akinek adják.) Az igazi jutalom a tanítványok hálája és szeretete. Évek, évtizedek múltán is meghívják egy-egy érettségi találkozóra. Az utcán összetalálkozik valamelyik régi tanítvánnyal (talán maga már meg sem ismeri), s az elmondja, miért hálás neki, miért gondol rá szeretettel. Esetleg olyan is előfordul, hogy tanított egy osztályban, mely rajongva szerette és tisztelte osztályfőnökét (nem ő volt az!), s mikor ez az osztályfőnök éveken az érettségi után meghalt, az osztály őt választja meg tiszteletbeli osztályfőnöké – mikor ennek már semmi jogi vagy gyakorlati jelentősége nincs, csak egyszerűen kifejezi a szeretetet. És akkor a tanár meghajtja fejét, és hálát ad Annak, aki erre a pályára küldte, mert a tudást esetleg megszerezhetette a maga szorgalmából, de a szeretetet nem lehet szorgalommal vagy akarattal megszerezni, azt kapja az ember, mert van benne valami, nem tőle való, ami azt a szeretetet kiváltja.

Dr. Nagy Antal Mihály pataki professzor élő emlékezete

D. SZABÓ DÁNIEL

Egy olyan nagy fa dőlt ki Sárospatakon, melynek áldott gyümölcseit Országunkon belül és határaikon túl, messze távolban is sokan hálaadással fogyasztották. Árnyékában és védelmében pedig egész közösségek részesülhettek, kiket a Biblia élő nagy üzeneteinek, ígéreteinek kereséséért sok irányból támadás érhetett.

Még élnek némelyek, akik látták Őt, amint kora reggelenként a még alvó teológus Internátus falai alatt rója könyvével a kezében a Debreceni Kollégium udvarát, hogy messze a kitűnő bizonyítvány kötelezettségén túl formálódhasson lassan benne a tudós professzor.

Neves biblikus tanárai különösen korán felismerik személyében a jövődő társat, majd később szolgatársai is úgy tapasztalhatják, hogy a missziói látás és gyakorlat tudományos ismereteinek minden területét átjárja és kifejtésre készíti. Míg emberi erőt messze meghaladó munkájából körülnéz, már azt is láthatja és tapasztalhatja is, hogy társai közül egy-egy élet a pályán való előhaladásnak azt a szomorú és szégyenteljes útját választja, mely az Ő Igéjéből táplálkozó Szentlélek által vezetett, gyülekezeteket és egész egyházunkat ébresztő elkötelezettsége megtámadásából és rágalmaszából kíván hátszelet és elismerést nyerni.

A váratlan támadások között váratlan védelmezőket is ad az Úr. Szolgáló angyalokat, de olykor – hozzá mérten – jelentéktelen testvéreket is. Amikor talán leginkább érzi bizonyos ajtók záródását, egy egész 500. éve felé közelítő – hitvallásáért szintén 40 évre bezártságra ítélt Kollégium nyitja meg kapuit, falait és katedrját Sárospatakon, már eddigi életútja és életműve előtt is.

A Kerület napszamosai között vannak, akik úgy érzik, hogy az újrakezdésből két alapvető látás nem hiányozhat: Izrael sorsáért és reménységéért történő biblikus, egzisztenciális elkötelezettség és a misszió életeteket, gyülekezeteket, sőt egész népünket gyógyító erejében és elhívásában, Isten Országá építésében vetett élő hit és fáradozás.

Tudományos, nevelői pályáján munkálkodjanak majd, akik őt választják doktori feladatuk. Mi itt csak azért adunk hálát, hogy szövetségi lapunkban, a Presbiterben talán elsőként szólhattunk az életművet is megkoronázó Biblica-Teológiájának az Ó- és Újszövetség egységét tükröző korszakos munkájáról, és hallgathattuk legjelentősebb előadónk között, országos konferenciánkon a börtönről szóló tanítását. Az időhatárt akkor ott kicsit átlépvén szorongtunk a program és hallgatók teherbírásáért és döbbszünk megörvendezve, amikor szinte mindenki haza kívánta vinni a gyorsan kinyomtatott előadást.

Most nagyon vágyunk rá, hogy az időhatárt élete e földön még átléphesse. De az Ő ideje is az Úr kezében volt, s Ő nem az előadást, hanem magát az előadót kívánta hazavinni, a szíve dobbanását is számon tartó mennyei Atyja, hogy kegyelemből, hit által, reménységünk szerint elfoglalja helyét azok között, akik sokakat az igazságra vezéltek és fénylenek, mint csillagok az éjszakában.

Búcsúvétel Varjas Lászlótól

Szomorú testvéri találkozóra, temetésre készültünk sokan, nagyon sokan Molványba, kedves Testvérünk, Varjas László búcsúztatására. Nem nagyon ismertük ezt a vidéket, de ismertük az ő szolgálatát, életét és annál inkább meglepett bennünket a kicsi falu ölelése. Sok száz méteren már odaérkezésünket megelőzően hosszú autósorokat láttunk az út mindkét oldalán és mindezek sok mindent szóltak máris arról, hogy Varjas László testvérünk szolgálata üzeneteinek kinyújtott karja, kedves felségével, hitben elkötelezett gyermekeivel együtt milyen messze nyúlt ki és milyen sokakat ért el. Igen, a kicsi baranyai falu valóban nagy távlatokat bízott mégis a Lélek és az Ige által az ő szívére. Hűségesszeregettel, mindenben segíteni kívánó Nagy Attila testvérünk kocsija is már csak a szántóföldön tudott megállni. Ugyanakkor mindketőnket nagy szeretettel fogadott közösségébe a gyászoló család és az egész szeretetteljes gyászoló gyülekezet. Elköltözött testvérünk maga kérte meg két, hozzá nagyon közel álló lelkipásztort

testvérünknek a temetési szolgálatát, Unger Károly és Nagy Zoltán Csaba lelkipásztort urakét. Már számunkra is korábról ismeretesek voltak és igazán nagy hálaadással hallgattuk az élő igei üzenetet mindkettőjük részéről. Ők ketten több szoltárból idéztek több verset, versszakaszt. Hosszabban, nagy szeretettel, sok-sok személyes biznyságtétellel szóltak elhunyt testvérünk koporsója felett és sírjánál is. Felidéztek az utolsó találkozást, biznyságtéteve mondatokat is László testvérünk ajkáról, aki erőtlenségében is bizonyos volt abban, hogy odaát már várnak, számítanak érkezésére. Gyermekeinek megemlégette, megemlékezett arról, hogy teljes szívvel vágyta őket hitben nevelni, és az a reménysége, hogy ezek a magvetések keltek ki és határozzák meg a mai napon is testvéreink gyermekeinek, családjának életét, kedves feleségével együtt való munkálkodásuk gyümölcseképpen Istentől megáldva. Nekünk külön is ajándék volt a gyászban is felidézni azt a távlatosságot, melyet László testvérünk élete, szemlélete

Presbiteri szolgálatra készülve

APOSTAGI ZOLTÁN

A Vértesseljai Református Egyházmegye tanácsülésén 2015 nyarán elfogadást nyert az a korábbi ciklusra visszanyúló javaslat, mely szerint a presbiterok képzése a jövőre nézve elengedhetetlen. A döntés eredményeként létrejött egy előkészítő bizottság, melynek feladata lett, hogy az őszi tanácsülésre konkrét tervekkel álljon elő. E bizottság kétszer ülésezett *Szabó Ferenc* esperes, *dr. Zsengellér József* em. tanácsos, *Hős Csaba* tanulmányi előadó, *dr. Gulyás László* em. gondnok, valamint *Apostagi Zoltán* főjegyző részvételével. A munka jó ütemben haladt, így a tervezett dokumentum elkészült, melyet a tanácsülés, majd a közgyűlés szavazatával megerősített.

A döntés oka a következő volt. A presbiterekkel szemben több bibliai ige (1Pét 5,1-4; Tit 1,5-9 stb.), valamint a Magyarországi Református Egyháznak az egyház alkotmányáról és kormányzatóról szóló többszörösen módosított 1994. évi II. törvénye egyaránt feladatokat, illetve elvárásokat fogalmaz meg. A törvény a presbitérium testületében az egyházköztség „*lelki és anyagi életének irányítóját*” látja (50.§). Konkrét feladatokat is megjelöl – hogy csak néhányat említsünk –, úgy mint amely testület az *istentiszteleti, missziói és lelkigondozói feladatokat végzi, és teljesítését felügyeli* (50. § a) bekezdés), *gyakorolja az egyházfegyelmezést* (50. § c) bekezdés), *új tisztségek és állások szervezéséről és betöltésének feltételeiről határoz* (50. § d) bekezdés). Ugyanakkor mára már az is nyilvánvalóvá vált, hogy a megfelelő feladat-, illetve szolgálatvégzést csak azoktól várhatjuk el, akik a követelményekkel tisztában vannak, a szükséges ismeretekkel rendelkeznek, és a feladatok elvégzésére alkalmasak. Mindezt figyelembe véve elmondhatjuk, hogy a feladat óriási, különös tekintettel a közelgő presbiteri választásokra, ugyanis fő célkitűzé-

sünk, hogy a jövőben egyre képzetesebb presbiterok álljanak szolgálatba.

A tematikát úgy állítottuk össze, hogy mind az elméleti, mind a gyakorlati ismeretek kellő segítséget adjanak a gyülekezeti munkához. Az elméleti tananyag szorosan kapcsolódik a presbiter mindennapi bibliaolvasásához, az Ige értéséhez és megéléséhez. Alapvető ismeret átadása történik az egyház mibenlétének, küldetésének megértéséhez, a felekezeti tájékozottsághoz. Eligazodást nyújt a társadalomban lévő problémák felismeréséhez, amelyek egyházunkra is hatással vannak. Tekintettel az átadandó ismeretanyag nagyságára, három szemesztert határoztunk meg, az első ez év januárjában indult és májusban ért véget, a második szeptembertől decemberig fog tartani, a harmadik 2017. januártól májusig. Mindegyik alkalom áhitattal kezdődik, ezt követi az első előadás, majd a kiscsoportos beszélgetés, a második előadás után pedig lehetőség van közvetlenül az előadótól kérdezni.

Az eddigieket látva, elmondhatjuk, hogy összejöveteleinken Isten áldása volt, hiszen alkalmainkon átlagosan 100 fő vett részt, ez pedig azt jelenti, hogy akár 150 egyháztagot is sikerült megnyerni, továbbá sok pozitív visszajelzést kaptunk, s mindezek alapján kijelenthetjük, hogy törekvésünket megértették, aktuálisnak tartják és támogatják. Eddigi előadóink voltak, sorrendben: *Sóskuti Zoltán*, *dr. Zsengellér József*, *dr. Pecsuk Ottó*, *dr. Bogárdi Szabó István*, *dr. Füsti-Molnár Szilveszter* és *dr. Szabó Előd*. Az előadóknak innen is kifejezzük köszönetünket, és további szolgálataukra Isten áldását kérjük. De illesse köszönet azokat is, akik vállalták a házigazda szerepét, lehetőséget adva a képzés elkezdéséhez és folytatásához. Természetesen itt mondunk köszönetet az Egyházmegye vezetésének is azért az anyagi támogatásért, mely nélkül a képzés nem valósulhatna meg. Végezetül, és mindenek fölött, legyen mindezért Istennek dicsőség!

hordozott, azt a széles kitekintést, melyet a család, gyülekezet, Szövetségünk vonatkozásában mindenkor megtapasztaltunk részéről a vele való együttlétekből. Ebből a széles látómezőből, mely Isten Országának a távlatában tájékozódott, nem hiányzott a nemzetért viselt felelősség sem. Nagyon nyitottan, igei mérték szerint hordozta szíven magyarságunk sorsát, kicsi községtől egészen a nagy nemzetközi találkozásokig. A temetőből visszatérve most egészen megtöltöttük a már-már szinte kiüresedett idős templomot és Nagy Attila megyei elnökünk is itt adta át édesapja, *Nagy Ferenc József*, Szövetségünk korábbi elnökének meleg hangú testvéri köszöntését. Itt kaptam én is lehetőséget Szövetségünk képviselőjében, sok-sok testvérünk egész közössége búcsúzó hangjának, szívének, együttérzésének és reményességének is a megfogalmazására és átadására. Végül László testvérünk kedves Zsolt fia – aki maga egyébként családjával együtt Németországban él és sok-sok megtapasztalásunk van az ő kötelességről már eddig is – Szövetségünkről szólva megerősítette, hogy Isten Országának ügyében, továbbá Szövetségünk támogatása dolgában édesapja útjain kíván járni testvérelével és édesanyjával együtt, s hordozni mindazt, amit örökségképpen kaptak. A záró szeretetvendégségen tudtunk lelkipásztor és presbiter testvéreinkkel beszélgetni egy kicsit többet is a jövő kérdéseiről és az Úrban való reménységünkről, közös munkálkodásunkról Isten

kegyelméből más-más alkalmakon is. Jó reménységünk van az ő távozására és az ő megérkezésére is tekintve, Jézus érdeméért.

Legyen az Úr a dicsőség, a hála az Ő kegyelméért, az Ő Fiáért, aki meghalt és föltámadott, hogy nekünk üdvösségünk lehessen. Köszönjük.

D. Szabó Dániel

A jó presbiter: Fülöp

TÓTH ANNA

Alapige: Jn 1,45-46
Fülöp találkozott Nátánáéllal és így szólt hozzá: „Megtaláltuk azt, akiről Mózes írt a törvényben, akiről a próféták is írtak: Jézust, a József fiát, aki Názáretből származik.” „Szarmazhat-e valami jó Názáretből?” – kérdezte tőle Nátánáé. Fülöp így válaszolt: „Jöjj, és lásd meg!”

Kedves Presbiter testvéreim!

Valahányszor felnyitjuk a Szentfrást, mindig arra vágyunk, hogy szolgálatunkban és elhívásunkban megerősítsen bennünket az Ige. Én nagyon szeretem a Fülöppel kapcsolatos történeteket, és ezért hoztam ma Nektek egy róla szólót.

Fülöp a mindenkori presbiter, lelkipásztor, hitre térítő, bizonyoságtévő ember előképe és szép példája. Számomra sokszor jelentett erőforrást vagy éppen módszert adott az ő személye, viselkedése, szolgálata.

Fülöp észreveszi Nátánáélt, a ma emberét, aki egy fügefafa alatt ül. Elfáradt Nátánáé! Betemeti a mindennapi hajtás, rohanás, stressz? A gondok árnyékát is jelentheti a fügefafa árnyéka... Kiutakat keres? Talán egyedül van. Nem tudjuk pontosan, de megfigyelésem szerint a mai, mindennapi ember, az embertársunk jelképe itt Nátánáé, aki magábaroskadtan él. Hát ez a mi szolgálatunk is: meglátni a másik embert, az elbizonytalanodottat, a magábaroskadtat, a kiutakat keresőt és odamenni, megszólítani, ahogy azt Fülöp tette.

Jó presbiter Fülöp: viszi az Igét. Bizonyoságot tesz. Milyen szép fölrázni valakit hitetlenségéből, megkeresni az elveszettet, bátorítani, bizonyoságot tenni arról, Aki bennem van, Aki engem már megtalált, Akibe belekapaszkodtam. Ezt kell tennünk: „Megtaláltuk!” – mondja.

Tanulságos az is, hogy mennyire lelkesen tud bizonyoságot tenni, magyarázni, győzködni, ráébreszteni egy elfásultnak tűnő embertársat! Sugárzik! Milyen sokszor megszégyeníti bennünket Fülöp. Mert nem unott, nem megfásult, belefáradt presbiter. Nem névleges, megszokásból presbiter. Megtalált Krisztusa örömmel,

lelkesedéssel tölti el, az Istennel való mindennapi élet átsugárzik rajta! Így szolgál!

Aztán egy számunkra jól ismert helyzet következik: Nátánáélt nem hatja meg az üzenet. Lepereg róla a győzködés, a bizonyoságtétel meg sem érinti. Hitetlenkedve-kétkedve szól: „Szarmazhat-e valami jó Názáretből?” Ugye, milyen sokszor találkozunk ezzel? Amikor őszinte lelkesedéssel, vagy a legjobb indulattal közeledünk az emberekhez, templomba hívjuk, Istenről beszélünk, próbálkozunk, sokszor bántó a visszajelzés, lehangoló a közöny. S akkor, mi? Mit tud adni nekem Jézusod? Mit tud nekem mondani a te papod? Miért menjek?... Ma is ez teszi próbára presbiteri munkánkat: az elutasítás, a gunyoros kételkedés, a közömbösség, a mai Nátánáélek válaszai. Mert az emberek már nem tudnak hinni a csodákban, abban, hogy Jézussal valóban átforgalmazható egy élet, megváltozhatunk, kiutakat, megoldásokat találhatunk egyedüllétre, gondra, pesszimizmusra, ott a fügefáink, elszigeteltségünk árnyékában...

S tudjátok, amikor már majdnem mi is legyintenénk, hogy nincs kinek, nincs miért, nincs értelme így presbiterként ügybuzgólkodni, továbbviszi gondolatainkat Isten Igéje: újra szól Fülöp! „Jöjj és lásd meg!” Gyere velem! Próbáld meg! Csak egyszer! Viszlek, ne félj! Veled jövök! – mert nem adja fel. Empatikusan ez a Fülöp. Odahajlik – szava, bátorítása ezt jelzi – Nátánáélehez. Talán le is gugolt melléje... Beleérezett a keserűségébe. Ezért jelent sokat számomra ez a történet. Ezt tanulhatjuk meg. Ezzel a tanítással kell, hogy lelkesítsen ma újra Benneteket is Urunk! Isten szavát ma Nektek, nekünk kell ebben a világban hordozni, továbbadni, felemelni és kimozdítani a mai Nátánáéleket. Bátorítani és noszogatni szüntelen, kellő szavakat találni, újra és újra menni.

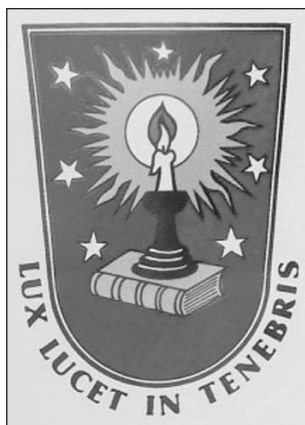
Ismerjük a történetet: végül Nátánáéből Krisztus-hívó lesz, felismeri élete Megváltóját, Jézusát. Ez azonban azért történhetett meg Isten kegyelméből, mert volt egy Fülöpje: megszólító, bizonyoságtévő, hiteles, bátorító, érte küzdő presbiter. Isten adja, hogy felismerjétek újra Isten útjára vezető szép szolgálatokat ezen a konferencián és Fülepként tudjatok presbiteri elhívásokban munkálkodni.

(Elhangzott Sepsiszentgyörgyön, a Gyöngyvirág-utcai templomban, 2016. 09. 02-án)

Szeretlek október 31. napodért

DR. BÉKEFY LAJOS

Érett színeid gyönyörű, lángoló tobzódása tavaszszongást felülmúló pompában köszönt ránk esztendőrdőrl-esztendőre, lelkem, szemem festői októbere! Nincs még egy hónapja a múlt időnek, naptári évnének, ami annyira megtelnék elmúlás-illattal és fénylő ünnepi dátumokkal, mint te, amikor élet és halál, remény és lehangoltság, vereség és győzelem oly gazdagon, protestáló erővel ötvöződnék ajándékká számunkra. Magyarságunknak és európaiságunknak, végtelen keleti puszták napkeleti emlékének és égig szárnyaltató, keresztyén igéknek, eszmék napnyugatának lelkünkben összelelkező páratlan

sintézise vagy te, őszelő és őszdelelő naptári idő. Arad október eleji sejtelmes hajnalaival és Trianont előre megszenvedő hős tábornokaival, a „mégis, csak azért is” talpraállás, a nemzeti szabadságvágy fájdalmasan szép, mára győzedelmes ünnepe lettél október 23-mal.

És páratlan hónapkoronádként, beteljesülésként ott ragyog utolsó napodon az európai lelki szabadság és az istenes megújulás világtörténelmet formáló 500 éves mérföldkő-dátuma, a nemzeti nyelveken fáklyaként felgyúló evangélium világszerte szétterjedő fényforrása: október 31., a reformáció születésnapja.

(Folytatás a 24. oldalon)

SZÖVETSÉGÜNK ÉLETÉBŐL...

Július

4-én készítette elő előző lapszámunkat a PRESBITER szerkesztő bizottsága.

9-én Tarpán tartotta – 10. jubileumi – presbiteri családi napját a Vásárosnaményi Református Egyházközség. Az alkalmon *dr. Viczián Miklós* missziói és diakóniai elnökünk is előadást tartott, „Európa szellemi krízise” címmel.

Ugyanezen a napon az erdélyi Bonyhán, a Bethlen Kastély kertjében szervezett egyházkerületi nőszövetségi konferencián *dr. Békefy Lajos* felelős szerkesztő előadást tartott „A presbiteri szolgálat állandó és változó elemei” címmel. Ezt követően a Marosvásárhelyi Alsóvárosi Református Egyházközségben vetített képes előadásban szólt a bibliai gerontológiáról.

10-én *dr. Békefy Lajos* felelős szerkesztő Igét hirdetett a Marosvásárhelyi Gecse utcai református templomban.

14-15-én az ausztriai Obertwartban (Felsőőr) tartotta konferenciáját a Nyugat-Európai Magyar Református Lelkigondozói Szolgálat. Az alkalmon Szövetségünket *dr. Szilágyi Sándor* ügyvezető elnök, *dr. h.c. Szabó Dániel* nemzetközi tanácsadó és *Váczi Gábor* szövetségi titkár képviselte.

15-én Szombathelyen Szövetségünk 3 fős küldöttsége megbeszélést folytatott *Jakab Bálint* lelkipásztorral.

16-án Szövetségünk 3 fős küldöttsége látogatást tett a Muravidéken. Felkereste a szlovéniai Motvarjevci (Szécsiszentlászló) református gyülekezetét, ahol megbeszélést folytatott *Bódis Tamás* lelkipásztorral, valamint a környező református gyülekezetek (Domaföld, Csekefa, Szerdahely) gondnokaival és presbitereivel.

21-én tartotta ülését Szövetségünk Gazdasági Bizottsága, valamint Felügyelő Bizottsága.

Augusztus

9-én *dr. Szilágyi Sándor* ügyvezető elnök és *dr. Judák Endre* presbiterképzési elnök megbeszélést folytatott *dr. Gaál Sándor* nyírségi esperes úrral.

19-25. között nemzetközi tanácsadónk, *dr. h.c. Szabó Dániel* a Dél-Koreai Református (Presbiteriánus) Egyház meghívására Dél-Koreában tartózkodott és több angol nyelvű szolgálatot is végzett.

27-én Nagyváradon tartotta közgyűlését a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Presbiteri Szövetsége. Az alkalmon anyaországi szövetségünket *dr. Szilágyi Sándor*, *dr. h.c. Szabó Dániel* nemzetközi tanácsadó és *dr. Hardy Ferenc Gábor*, etikai bizottságunk elnöke képviselte.

Szeptember

2-3-án Sepsiszentgyörgyön, a Gyöngyvirág utcai Református Egyházközségben tartotta konferenciáját az Erdélyi Református Egyházkerület Presbiteri Szövetsége. Szövetségünket *dr. Szilágyi Sándor* ügyvezető elnök, *dr. h.c. Szabó Dániel* nemzetközi tanácsadó, *Bittó Zoltán* FB elnök és *Váczi Gábor* szövetségi titkár képviselte.

3-án Bögözben (Erdély, Székelyudvarhelyi Református Egyházmegeye) kisköri presbiterképzés volt, *Marco de Leeuw van Weenen* szolgálatával.

Ugyanezen a napon tartotta presbiterképzési alkalmát Szövetségünk délpesti egyházmegeyei területi szervezete Alsónémedin.

4-én az egervölgyi Poroszlón egyházmegeyei presbiteri konferencia volt. Szövetségünket *dr. Judák Endre* presbiterképzési elnök képviselte.

10-én tartotta 11. presbiteri konferenciáját a Szilágysomlyói Református Egyházmegeye Presbiteri Szövetsége (Királyhágómelléki Református Egyházkerület) Solyomkőváron, az Ifjúsági Központban. Az alkalomról lapunk más helyén részletes beszámoló közlünk.

Ugyanezen a napon Bakonybélben, a Szentkútnál, a magyar keresztyénség egyik ősforrásánál megtartották az első ökumenikus Teremtés Napja ünnepséget, jövő fáska ültetéssel, felelős szerkesztőnk, *dr. Békefy Lajos* szervezésében és vezetésével, *Steinbach József* dunántúli püspök, *Márkus Zoltán* polgármester védnökségével, *Jakab Katalin* zirci lelkész-nő, *Kiss Benedek Máté*, az Ifjú Virtuózok fúruyadöntőse, *Kiss Zoltán* orgonaművész és mások szolgálatával.

11-én tartotta őszi presbiteri konferenciáját Szövetségünk dél-borsodi egyházmegeyei területi szervezete a Miskolc-Vasgyári Református Egyházközségben, „Reformátori lelkület” címmel. A konferencián

dr. Szilágyi Sándor ügyvezető elnök is részt vett.

Ugyanezen a napon konferenciát tartott az észak-borsodi területi szervezetünk is Boldván. Az alkalom témája „Az istentisztelet” volt.

15-én ügyvezető elnöki értekezlet volt Szövetségünk irodájában.

17-én tartotta presbiterképzési alkalmát Szövetségünk baranyai egyházmegeyei területi szervezete, a Hirdi Református Egyházközség templomában.

18-án elhunyt *Varjas László* testvérünk, Szövetségünknek 2003. óta hűséges tagja.

Ugyanezen a napon a 20 éves karcagi Nagykun Református Általános Iskola hálaadó ünnepi istentiszteletén Szövetségünket *dr. Székely István* GB elnökünk képviselte – kedves feleségével közösen. Az alkalmon Igét hirdetett *dr. Fekete Károly*, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke, Szövetségünket is köszöntötte *dr. Fazekas Sándor* miniszter.

19-23. között 150 fő részvételével csendes hetet tartott a Nagykunsági, a Szatmári, valamint a Kézdi-Orbai Egyházmegeye, *Takaró Tamás* esperes úr szolgálatával. Szövetségünket *Szentesi Lajos* nagykunsági területi szervezetünk elnöke képviselte.

21-én a nagyváradi Partiumi Egyetemen rendezett lelkésztozvábbképzőn *dr. Békefy Lajos* előadást tartott Eurázia, Migrópa, Keresztyén Európa? címmel.

22. és 25. között a németországi Aachenben tartotta évi rendes közgyűlését az Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége. Anyaországi szövetségünket *Bittó Zoltán* FB elnök – kedves feleségével –, *dr. Székely István* gazdasági elnök és *Váczi Gábor* szövetségi titkár képviselte.

23-án volt *Varjas László* testvérünk temetése, a baranyai Molványban. Szövetségünket *dr. h.c. Szabó Dániel* nemzetközi tanácsadó és *Nagy Attila Gyula*, a baranyai területi szervezet elnöke képviselte.

24-én Szentesen tartotta presbiterképzési alkalmát Szövetségünk csongrádi egyházmegeyei területi szervezete.

26-án készítette elő jelen lapszámunkat a PRESBITER szerkesztő bizottsága.

***

A szerkesztőbizottság következő ülésének időpontja: **2016. november 14.** (hétfő). Megjelentetésre szánt írásait **november 7-ig** kérjük megküldeni Szövetségünk bármely elérhetőségére.

Váczi Gábor

Szeretlek október 31. napodért

(Folytatás a 22. oldalról)

Lehet-e ennél pompázatosabban feldíszíteni a múlt időt eseményekkel és tanulságokkal, mint éppen októberben? Lehet-e az elmúlást annyira a beteljesülés irányába fordítani, mint éppen e hóban? Lehet-e hónapot jobban szeretni, mint a szivárvány-szépséggel is vetekedő színorgiák múltó 31 napját? Amikor az elpergő idő csúcán, Isten elé emelő módon fénylik fel e hónap végén október 31.

Amikor magyarként, keresztyénként, reformátusként, protestánsként azt élem, éljük át, hogy a legnagyobb, felülről támadt lelki forradalom, a megigazulás, az igazi szabadság győzelmes fénye ama október 31-i első „Lux lucet in tenebris” (A világosság a sötétségben fénylik) pillanatának fényözönével vonja be, értékeli át, emeli fel európai horizontra Aradot és Budapestet, október 6-át és 23-át, s mindazokat, akikre emlékeztetnek ezek a kivételes dátumok. És még sokkal többet is árasztott szerteszét e gyönyörű nap, az isteni igazság naptámadata! Wittenberg és Genf, Luther egyházújító 95 tetele, Kálvin rendszerező elméje, Zwingli bibliás lokálpatriotizmusa, Melancthon Európát tanító szelíd bölcsessége, Méliusz Juhász Péter, Apáczai Csere János szellemi születésnapja, s a világprotestantizmus 2017-re ismét reformálós világeseményévé erősödő, egyetemes emberi, egyházi, társadalmi megújulást ajándékozó, megszentelt dátuma. Amikor lelkünkben újra felzengenek a „Tebenned bízunk...” és az „Erős vár a mi Istenünk” lelki himnuszainak milliók által énekelte dallamai, s újra megízleljük édes anyanyelvünk Károli zamatait a szatmári, erdélyies drága magyar nyelv mindmáig ihlető erejében. Amikor újra felragyognak a nagy reformációs Igék: „Isten igéje viszont nincs bilincsebe verve...” (2Tim 2,9), és „más alapot senki sem vethet a meglevőn kívül, aki Jézus Krisz-

tus” (1Kor 3,11). Vagy: „hit által igazul meg az ember” (Róm 3,28). És még hány fénylő Ige! Ilyenkor hit és tudomány, templom és iskola magyar-honi egységét is ünnepeljük, s a kátés hitű kálvinista magyarság nemzetformáló erejéért adunk hálát. A történelmet formáló Istenünknek köszönjük meg Bocskai és Báthori, Bethlen és Lorántffy Zsuzsanna, Petrócz Kata Szidónia és Árva Bethlen Kata, Tisza István és Tildy Zoltán egyházi elkötelezettségű, egész nemzetben gondolkodó és imádkozó szívét, Áprily és Jékely, de Sütő és Kányádi, Németh László és Arany János, Kölcsey és Kisfaludy, s megannyi nyelvapoló, nemzetcsinító páratlanul magyar honfitársunkat. Meg a Bolyaiak és mások, sokak tudományát, a honi tudomány, gazdaság, ipar fejlesztésében kiemelkedő, felsorolhatatlanul számos nemzeti kiválóságot. És a nemzet kovászaként megőrzött Bibliát is ilyenkor köszönjük meg az égi Kijelentőnek, melynek sorai lelki aranyláncként, nem csak aranymondásokként fűzik össze kárpát-medencei népünket, s nemzeti létünk alá az oltalmazó, megtartó lelki védőhálót feszítik ki. Mert „nincsen üdvösség senki másban, mert nem is adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnek”, mint a názáreti Jézus Krisztus neve által (ApCsel 4,12). Igen, gyönyörű aranyló-piros, ezeráryalatu fényével a legszebb balatoni és királyhágói naplementéket is felülmúló szépséggel ragyogják be személyes és nemzeti sorsunk egét és mélységeit ezek a nevek, az Igék, A Név és a magyar protestantizmus hajnalcsillagai. Ezért gyönyörű, üzenetesen áldott nekem is e dátum: október 31.

(Részlet a szerzőnek 2016. október 1-én megjelent, „Te tanítóttal meg különbséget tenni haza és ország között... – szeretlek október, áldassék 31 napod” című cikkéből, elérhető a világhálón több helyen)

A FORDÍTÓ

Károli Gáspár emlékezetének

Alkotni könnyebb: a szellem szabad,
A képzelet csaponghat szerteszét,
Belekaphat a felhők üstökébe,
Felszánhatja a tenger fenekét,
Virággal eget-földet bevethet,
Törvényre teheti a játszi kedvet,
Zászlóvá a szeszélyt, mely lengve lázad,
S vakmerőn méri Istenhez magát...
Az alkotás jaj, kísértetbe is visz.
A fordítás, a fordítás – alázat.
Fordítani annyit tesz, mint meghajolni,
Fordítani annyit tesz, mint kötve lenni,
Valaki mást, nagyobbát átkarolva,
Félig őt vinni, félig vele menni.

Az, kinek szellemét ma körülálljuk,
A Legnagyobbak fordítója volt,
A Kijelentés ős-betűire
Alázatos nagy gonddal ráhajolt.
Látom: előtte türelem-szövétnek,
Körül a munka nehéz árnyai:
Az Igének keres magyar igéket.
Látom, hogy küzd: az érdes szittya nyelv
Megcsendíti-e Isten szép szavát?
És látom: győz, érdes beszédnek
Szálló századok adnak patinát.
Ó be nagyon kötve van Jézusához,
Félig ő viszi, félig Jézus őt,
Mígnem Vizsolyban végül megpihennek,
Együtt érve el egy honi tetőt.
Amíg mennek, a kemény fordítóknak
Tán verejtéke, tán vére is hull,
De türelmén és alázatán által
Az örök Isten beszél – magyarul.

Reményik Sándor

